

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

**2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Προπτυχιακών Φοιτητριών & Φοιτητών
Των Παιδαγωγικών Τμημάτων**

EduTopia

27 & 28 Μαΐου 2023

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο
Προπτυχιακών φοιτητριών & φοιτητών
των Παιδαγωγικών Τμημάτων

27 & 28 Μαΐου 2023

Οργάνωση:
Τμήμα Επιστημών της
Προσχολικής Αγωγής και του
Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού
(Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.)
&
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής
Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.)

Αίθουσα Πολλαπλών
Χρήσεων
«Κορνήλιος Καστοριάδης»

EduTopia

*EduToria / ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Προπτυχιακών
Φοιτητριών & Φοιτητών των Παιδαγωγικών Τμημάτων (2022-23)*

Επιμέλεια:

Θεοδωροπούλου Έλενα

Καθηγήτρια Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τσιμπιδάκη Ασημίνα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σάββατο, 27 Μαΐου 2023

1^η Συνεδρία
Προσκεκλημένος ομιλητής

Δρ. Ψαράς Χαράλαμπος
Διευθυντής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου

Μέσα από το θεσμό του συνεδρίου EDUTOPIA έχει αναδειχθεί άλλη μια εκδοχή της δυναμικής των Παιδαγωγικών Τμημάτων της χώρας μας, καθώς προβάλλεται το πολυσχιδές και επίπονο έργο που συντελείται σε αυτά. Ως κατά βάση παραγωγικές σχολές εκπαιδευτικών, τα Παιδαγωγικά Τμήματα έχουν επενδύσει συστηματικά στην εκπαίδευση των φοιτητών και των φοιτητριών, ώστε, όσοι/ες ακολουθήσουν την καριέρα του εκπαιδευτικού στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, να έχουν υψηλό επίπεδο επαγγελματικής επάρκειας. Όσοι/όσες ενταχθούν επαγγελματικά σε αυτό το σύστημα, ολοκληρώνουν τη διαμόρφωση της επαγγελματικής τους ταυτότητας, εντός ενός συγκεκριμένου πλαισίου.

Κατά την περίοδο των πρακτικών ασκήσεων οι φοιτητές και οι φοιτήτριες βλέπουν «γάρ άρτι δι' εσόπτρου εν αινίγματι» (Αποστόλου Παύλου, Προς Κορινθίους Α' (13, 12-13) και αποκτούν μια αμυδρή εικόνα του πλαισίου αυτού, διαμορφώνοντας μερική γνώση του. Στόχος μας είναι να φέρουμε πρόσωπο με πρόσωπο τους φοιτητές και τις φοιτήτριες με το πλαίσιο αυτό, ώστε να έχουν πλήρη γνώση και, έτσι, οι μελλοντικές επαγγελματικές αποφάσεις τους να είναι πιο ενημερωμένες.

2^η Συνεδρία

Ειδική Αγωγή & Ψυχολογία

Η επίδραση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην εκπαίδευση μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες

Ονικιάν Αλεξία-Λαμπρινή
pre19193@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Τσιμπιδάκη Ασημίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
tsibidaki@aegean.gr

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία αποτελεί μια διδακτική προσέγγιση κατά την οποία ο/η εκπαιδευτικός αναγνωρίζει την ποικιλομορφία των μαθητών/τριών και για αυτόν τον λόγο υιοθετεί στη διδασκαλία του πρακτικές που θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες όλων των μαθητών/τριών (Heacox, 2002). Δεν έχουν όλοι/ες οι μαθητές/τριες τον ίδιο τρόπο και ρυθμό μάθησης, γεγονός που οφείλει να λάβει υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός και να τροποποιεί τη μέθοδο διδασκαλίας του (Muthomi & Mbugua, 2014· Shareefa & Moosa, 2020). Υπάρχουν ποικίλες στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως, η διαφοροποίηση χρόνου εργασίας μεταξύ των μαθητών/τριών, η συνεργατική μάθηση και η εργασία σε ομάδες ή η διατύπωση ερωτήσεων διαφορετικού επιπέδου δυσκολίας από τον/την εκπαιδευτικό, αναλόγως τους/τις μαθητές/τριες στους/στις οποίους/ες απευθύνεται (Westwood, 2001). Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε μία τέτοια μορφή διδασκαλίας καθώς για την πραγματοποίησή της, οφείλουν να γνωρίζουν όχι μόνο το μαθησιακό στυλ, αλλά και τις προτιμήσεις του/της κάθε μαθητή/τριας (Bender, 2008). Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας, είναι να διερευνήσει την επίδραση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας στην εκπαίδευση μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ). Ειδικότερα, εξετάζει τον τρόπο που ανταποκρίνονται οι μαθητές/τριες με ΜΔ στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς και τους παράγοντες που ενισχύουν την ικανότητα των εκπαιδευτικών να εφαρμόσουν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία στη σχολική τάξη. Η παρούσα έρευνα συνιστά μία συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση άρθρων, τα οποία έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά την τελευταία εικοσαετία. Η ανάλυση των δεδομένων γίνεται με μεικτή μεθοδολογία (ποιοτική και ποσοτική). Η έρευνα αναδεικνύει τον βαθμό στον οποίο ανταποκρίνονται οι μαθητές/τριες με ΜΔ σε αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας, τον βαθμό που οι εκπαιδευτικοί επιτυγχάνουν στην υλοποίηση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, αλλά και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που έχουν παρατηρηθεί.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποιημένη διδασκαλία, μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ), σχολική τάξη, εκπαιδευτικοί, συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βιβλιογραφία

- Heacox, D. (2002). *Differentiating instruction in the regular classroom, how to reach and teach all learners grade 3-12*. Free Spirit Publishing.
- Muthomi, M. W., & Mbugua, Z. K. (2014). Effectiveness of differentiated instruction on secondary school students achievement in mathematics. *International Journal of Applied Science and Technology*, 4(1), 116–122.
- Westwood, P. (2001). Differentiation as a strategy for inclusive classroom practice: Some difficulties identified. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 6(1), 5-11. <https://doi.org/10.1080/19404150109546651>
- Bender, W. N. (2008). *Differentiating Instruction for students with learning disabilities: Best teaching practices for general and special educators*. Corwin Press.

Το ψυχολογικό προφίλ των μαθητών/τριών με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)

Βογιατζή Ευτέρπη

pre19038@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Τσιμπιδάκη Ασημίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

tsibidaki@aegean.gr

Η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) είναι κάτι περισσότερο από μια απλή διαφορά στη συμπεριφορά. Είναι μια ιατρική κατάσταση με επιπτώσεις σχεδόν σε κάθε πτυχή της ζωής ενός ατόμου (Christiansen et al., 2019). Η παρούσα εργασία μελετά το ψυχολογικό προφίλ μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ, όπως αυτό διαμορφώνεται μέσα από τους διάφορους παράγοντες, σχολικούς (Barkley, 2015), κοινωνικούς (Cheesman et al., 2022) και οικογενειακούς, σε μία συγκεκριμένη περίοδο, αυτό της πανδημίας COVID-19. Επιπρόσθετα, διερευνά τις βασικές ψυχοπαιδαγωγικές στρατηγικές παρέμβασης, που συμβάλλουν στην ψυχολογική και ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Η παρούσα μελέτη συνιστά μια συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση 15 σύγχρονων άρθρων, τα οποία έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά. Η ανάλυση των δεδομένων ήταν μεικτή συνδυάζοντας ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν ότι το άγχος, η κατάθλιψη, η ευερεθιστότητα, η πλήξη, η απροσεξία και ο φόβος του COVID-19 ήταν κυρίαρχα ψυχολογικά προβλήματα στα παιδιά κατά τη διάρκεια της πανδημίας και όχι μόνο και ενώ βρίσκονταν σε καραντίνα. Η ψυχολογική αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ γίνεται με τις εξής στρατηγικές: 1. Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις, 2. Παρεμβάσεις με επίκεντρο το σώμα, 3. Γνωσιακή/νευρογνωστική θεραπεία και 4. Γνωσιακή-συμπεριφορική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), , ψυχολογικό προφίλ, ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις

Βιβλιογραφία

- Austerman, J. (2015). ADHD and behavioral disorders: Assessment, management, and an update from DSM-5. *Cleveland Clinic Journal of Medicine*, 82(11 Suppl 1), S2–S7.
- Barkley, R. A. (2015). Concentration deficit disorder (sluggish cognitive tempo). *Attention-deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment*, 81-115.

- Cheesman, R., Eilertsen, E. M., Ayorech, Z., Borgen, N. T., Andreassen, O. A., Larsson, H., ... & Ystrom, E. (2022). How interactions between ADHD and schools affect educational achievement: a family-based genetically sensitive study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(10), 1174-1185.
- Christiansen, H., Hirsch, O., Albrecht, B., & Chavanon, M. L. (2019). Attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) and emotion regulation over the life span. *Current psychiatry reports*, 21, 1-11

Συνεργασία σχολείου και οικογένειας παιδιών με διαταραχή αυτιστικού φάσματος

Παροικάκη - Καρρά Ιωάννα
pre129211@aegean.gr

Επίβλεψη: **Τσιμπιδάκη Ασημίνα**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
tsibidaki@aegean.gr

Η συνεργασία σχολείου-οικογένειας αφορά στην από κοινού εργασία των δύο αυτών συστημάτων για την προώθηση θετικών ακαδημαϊκών, κοινωνικών, συναισθηματικών και συμπεριφορικών αποτελεσμάτων του παιδιού (Azad et al., 2018). Είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά τη σχολική ηλικία για παιδιά με δυσκολίες, όπως είναι η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) (Leenders et al., 2017). Η ΔΑΦ αποτελεί ένα σύνολο νευροαναπτυξιακών διαταραχών, τα δύο κύρια συμπτώματα των οποίων είναι οι ελλείψεις στην κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία και τα περιορισμένα, στερεότυπα και επαναλαμβανόμενα ενδιαφέροντα, συμπεριφορές και δραστηριότητες (Guang et al., 2018). Τα παιδιά με ΔΑΦ σχολικής ηλικίας παρουσιάζουν χαμηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις και αρνητικά κοινωνικά αποτελέσματα, ενώ οι οικογένειές τους επιφορτίζονται σε πολλαπλούς τομείς (Meadan et al., 2010; Sim et al., 2017). Ενώ η έρευνα σε παιδιά τυπικής ανάπτυξης είναι εκτενής και επιβεβαιώνει ότι η αποτελεσματική συνεργασία οικογένειας-σχολείου σχετίζεται με βελτιωμένη ακαδημαϊκή επίδοση και μείωση των συμπεριφορικών και κοινωνικών προβλημάτων των παιδιών (Bensosn, 2015), η έρευνα σε περιπτώσεις παιδιών με ΔΑΦ είναι περιορισμένη και αναδεικνύει αντικρουόμενα αποτελέσματα. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του φαινομένου αυτού και ειδικότερα, η διερεύνηση της ποιότητας, του περιεχομένου, των παραγόντων επιρροής και των συνεπειών της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας παιδιών με ΔΑΦ σχολικής ηλικίας. Συνιστά μία συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση με δείγμα 19 επιστημονικά άρθρα που δημοσιεύτηκαν τη χρονική περίοδο 2015-2022 σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν κυρίως χαμηλά επίπεδα στην ποιότητα συνεργασίας σχολείου-οικογένειας. Βασικά θέματα συζήτησης οικογένειας και σχολείο αναδεικνύονται αυτά που σχετίζονται άμεσα με το ίδιο το παιδί με ΔΑΦ, όπως η κοινωνική αλληλεπίδραση, η συμπεριφορά και η συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, ζητήματα ακαδημαϊκής φύσης, διάφορα ζητήματα που προκαλούν ανησυχία στο σπίτι, η επικοινωνία και οι περιορισμένες, επαναλαμβανόμενες ή στερεοτυπικές συμπεριφορές. Τα θέματα συζήτησης αφορούν, δηλαδή, ποικίλες διαστάσεις της ΔΑΦ και των συνεπειών της στο άμεσο περιβάλλον και τη ζωή του παιδιού, όπως είναι η εκπαίδευση, η εμφάνιση των συμπτωμάτων και οι κοινωνικές συναναστροφές. Σχετικά με τους παράγοντες επιρροής, αυτοί είναι πολλοί και αφορούν στους γονείς, τους /τις εκπαιδευτικούς, το σχολείο και τον τόπο διαμονής. Στις συνέπειες της συνεργασίας περιλαμβάνεται η βελτιωμένη ακαδημαϊκή επίδοση και η κοινωνικότητα του παιδιού, η μείωση των συμπτωμάτων της ΔΑΦ, καθώς και η καλύτερη ποιότητα ζωής της οικογένειάς του. Συμπερασματικά, καθώς η συνεργασία σχολείου-οικογένειας παρέχει πολλά οφέλη,

κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση της ποιότητας της σχέσης αυτής, λαμβάνοντας υπόψη πολλαπλούς παράγοντες που λαμβάνουν χώρα.

Λέξεις-κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, ΔΑΦ, συνεργασία οικογένειας-σχολείου, μέση παιδική ηλικία, σχολική ηλικία, δημοτικό σχολείο, συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βιβλιογραφία

- Azad G, M Wolk, C.B. & Mandell, D.S. (2018). Ideal interactions: Perspectives of parents and teachers of children with autism spectrum disorder. *School Community Journal*, 28(2), 63-84.
- Benson, P.R. (2015). Longitudinal effects of educational involvement on parent and family functioning among mothers of children with ASD. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 11, 42-55. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2014.11.011>
- Guang, S., Pang, N., Deng, X., Yang, L., He, F., Wu, L., ... & Peng, J. (2018). Synaptopathology involved in autism spectrum disorder. *Frontiers in cellular neuroscience*, 12, 470. <https://doi.org/10.3389/fncel.2018.00470>
- Leenders, H., de Jong, J., Monfrance, M. & Haelermans, C. (2017). Building strong parent-teacher relationships in primary education: The challenge of two-way communication. *Cambridge Journal of Education*, 49(4), 519-533. <https://doi.org/10.1080/0305764X.2019.1566442>
- Meadan, H., Halle, J. W., & Ebata, A. T. (2010). Families with children who have autism spectrum disorders: Stress and support. *Exceptional children*, 77(1), 7-36. <https://doi.org/10.1177/001440291007700101>
- Sim, A., Vaz, S., Cordier, R., Joosten, A., Parsons, D., Smith, C., & Falkmer, T. (2018). Factors associated with stress in families of children with autism spectrum disorder. *Developmental neurorehabilitation*, 21(3), 155-165. <https://doi.org/10.1080/17518423.2017.1326185>

Απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής για το άγχος αποχωρισμού

Οικονόμου Μελπομένη
pse20204@rhodes.aegean.gr

Γαλάνη Δήμητρα
dimitra2galani02@gmail.com

Επίβλεψη: **Νικολάου Ελένη**, Επίκουρη Καθηγήτρια
enikolaou@aegean.gr

Ένα μείζον ζήτημα που απασχολεί τους αναπτυξιακούς ψυχολόγους καθώς και την εκπαιδευτική κοινότητα διαχρονικά είναι το άγχος αποχωρισμού. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται ήδη από την βρεφική ηλικία και αναφέρεται στο άγχος που βιώνουν τα παιδιά όταν αποχωρίζονται τα άτομα που τα φροντίζουν. Το άγχος αποχωρισμού εκδηλώνεται συχνά στην προσχολική ηλικία κατά τη φοίτηση τους στο νηπιαγωγείο. Στο συγκεκριμένο στάδιο ανάπτυξης αυτή η αντίδραση θεωρείται φυσιολογική. Ωστόσο, η παρατεταμένη εκδήλωση του άγχους αποχωρισμού επηρεάζει την λειτουργικότητα του παιδιού και από μια φυσιολογική αντίδραση καταλήγει σε διαταραχή. Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής για το άγχος αποχωρισμού των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Συγκεκριμένα, η έρευνα υλοποιήθηκε στο νησί της Ρόδου. Το

δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 5 εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας. Μέθοδος συλλογής δεδομένων αποτέλεσε η ημιδομημένη συνέντευξη. Τα αποτελέσματα εστιάζονται στον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται το άγχος αποχωρισμού, τους πιθανούς αιτιολογικούς παράγοντες που συνδέονται με την εκδήλωσή του, τους τρόπους με το οποίο το διαχειρίζονται οι εκπαιδευτικοί και τις προτάσεις που διατυπώνουν σχετικά με την αντιμετώπισή του. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της ομαλής προσαρμογής των νηπίων στην προσχολική αγωγή.

Λέξεις κλειδιά: Άγχος αποχωρισμού, αντιμετώπιση, εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής, νηπιαγωγείο

Βιβλιογραφία

- Κόνσολας, Μ., & Νικολάου, Ε. (2009). *Το ντροπαλό παιδί: Απόψεις των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης*. Γρηγόρη.
- Σταμάτης, Π., & Νικολάου, Ε. (2022). *Το νηπιαγωγείο του 21ου αιώνα: Θέματα επικοινωνίας και συμβουλευτικής στην προσχολική αγωγή και την πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Gutenberg
- Lightfoot, C., Cole, M., & Cole, S. R. (2015). *Η ανάπτυξη των παιδιών*. Gutenberg.
- Nikolaou, E. Papavasileiou, V., Andreadakis, N., Xanthis, A., Xanthacou, Y., & Kaila, M. (2021). Promoting psychological resilience: preschool teachers' perspectives. *International E-Journal of Advances in Social Sciences*, 7(19), 111-119
- Nikolaou, E. (2021). Preschool educators' views on supporting children with mental health issues in early childhood education. *European Journal of Education Studies*, 8(3), 183-192
- Stamatis, P. & Nikolaou, E. (2020). *Communication and mental health promotion in early childhood education*. Nova Publishers.

Αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τους/τις μαθητές/τριες με ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή

Αλευροφά Ελπινίκη
pse19009@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: **Νικολάου Ελένη**, Επίκουρη Καθηγήτρια
enikolaou@aegean.gr

Η Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή (ΙΨΔ) αποτελεί μία ψυχιατρική διαταραχή που εκτιμάται ότι επηρεάζει περίπου το 1%-4% των παιδιών και των εφήβων. Χαρακτηρίζεται από την παρουσία ιδεοληψιών ή/και καταναγκασμών και επιφέρει σημαντική έκπτωση στη λειτουργικότητα σε προσωπικό, οικογενειακό, κοινωνικό και ακαδημαϊκό επίπεδο. Διάφορες μελέτες τονίζουν τη σημαντικότητα του ρόλου των εκπαιδευτικών στην πρόωπη ανίχνευση της διαταραχής και στη σχολική επιτυχία των μαθητών/τριων με ΙΨΔ. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να ανιχνεύσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την ΙΨΔ, να διερευνήσει τις πηγές πληροφόρησης και ενημέρωσής τους, την ικανότητά τους να αναγνωρίσουν τα συμπτώματα της διαταραχής και τις απόψεις τους για τις πρακτικές που προτείνονται σχετικά με τις κοινωνικές και ακαδημαϊκές δυσκολίες των μαθητών/τριών με ΙΨΔ. Το δείγμα της

μελέτης αποτέλεσαν 92 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που επιλέχθηκαν με τυχαία δειγματοληψία. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών θεωρούν ότι είναι λίγο πληροφορημένοι σχετικά με την ΙΨΔ (37%) και τα κύρια μέσα ενημέρωσης τους αποτελούν η προσωπική αναζήτηση (55,4%) και οι σπουδές (38%). Αρκετοί εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι δεν είναι σίγουροι αν έχουν διδάξει μαθητές/τριες με ΙΨΔ (33,7%), παρόλα αυτά, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών αναγνώρισαν σωστά τα συμπτώματα της διαταραχής και στα δύο σενάρια που τους δόθηκαν. Το 69,5% των εκπαιδευτικών θεωρούν ότι η δημιουργία κλίματος αποδοχής και κατανόησης των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες με ΙΨΔ συμβάλλει στη σύναψη φιλιών στο πλαίσιο της ομάδας των συνομηλίκων. Το 38% των εκπαιδευτικών θεωρούν ότι τα συντομότερα τεστ θα βοηθούσαν πολύ τους/τις μαθητές/τριες με χαμηλές επιδόσεις και το 42,3% θεωρεί ότι η κατάτμηση των εργασιών και η σταδιακή ολοκλήρωσή τους θα διευκόλυνε αρκετά τους/τις μαθητές/τριες που δυσκολεύονται να παραδώσουν ή/και να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους. Τέλος, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών συμφωνούν ότι ο ρόλος τους είναι σημαντικός για την πρώιμη ανίχνευση της διαταραχής (39,2%). Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της προαγωγής της ψυχικής υγείας στο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: *Ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, εκπαιδευτικοί, μαθητές/τριες*

Βιβλιογραφία

- Chaturvedi, A., Murdick, N.L., & Gartin, B.C. (2014). Obsessive compulsive disorder: What an educator needs to know. *Physical Disabilities: Education and Related Services*, 33(2), 71-83. <https://doi.org/10.14434/pders.v33i2.13134>.
- Eagle, J.W., Swearer, S.M., & Hope, D.A. (2000). Obsessive-compulsive disorder in children: Linking school, family, and clinic based intervention. Presented at the *National Association of School Psychologists 32nd Annual Convention* in New Orleans, LA, March 28-April 1, 2000. https://www.academia.edu/21305397/Obsessive_compulsive_disorder_in_children_Linking_school_family_and_clinic_based_intervention
- Σύρος, Ι. (2020). Ψυχαναγκαστική-καταναγκαστική διαταραχή. Στο Γ. Κολαΐτης & Συνεργάτες (Επιμ.). *Σύγχρονη ψυχιατρική παιδιού & εφήβου. Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*. ΒΗΤΑ Ιατρικές Εκδόσεις ΜΕΠΕ.

Η διερεύνηση των απόψεων μητέρων παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας για τη μέση παιδική ηλικία, την εφηβεία και την ενήλικη ζωή

Πασσιά Ανδρομάχη
apassia@uth.gr

Επίβλεψη: Βλειώρας Γεώργιος, Επίκουρος Καθηγητής
vleioras@uth.gr

Οι άνθρωποι έχουμε συχνά τις προσωπικές μας απόψεις ή πεποιθήσεις σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των παιδιών, των εφήβων και των ενηλίκων. Οι πεποιθήσεις αυτές επηρεάζουν το πώς βλέπουμε τους ανθρώπους διαφόρων ηλικιών και τις προσδοκίες που έχουμε από αυτούς. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει τις απόψεις μητέρων παιδιών μέσης παιδικής ηλικίας για τις ηλικιακές περιόδους της μέσης παιδικής ηλικίας, της

εφηβείας και της ενήλικης ζωής. Στην έρευνα, συμμετείχαν 20 μητέρες, ηλικίας 27 ως 46 ετών. Για τη συλλογή των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης. Το πρωτόκολλο της συνέντευξης περιλάμβανε δύο μέρη. Το πρώτο αφορούσε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της μητέρας (φύλο, ηλικία, εκπαίδευση, κατάσταση εργασίας, οικογενειακή κατάσταση, αριθμός παιδιών, φύλο και ηλικία αυτών). Το δεύτερο αποτελούνταν από τις ακόλουθες ερωτήσεις: Εσείς πώς ορίζετε την παιδική ηλικία/ την εφηβεία/ την ενήλικη ζωή; Πότε θα λέγατε ότι ένα άτομο είναι παιδί/ έφηβο/ ενήλικο; Οι απαντήσεις των μητέρων προσεγγίστηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Βρέθηκε ότι υπάρχουν κάποιες διαφορές και κάποιες ομοιότητες μεταξύ των απόψεων των μητέρων. Για παράδειγμα, κάποιες μητέρες αναφέρθηκαν σε κριτήρια που ισχύουν εξίσου για όλους τους ανθρώπους, ενώ κάποιες άλλες ανέφεραν ότι τα κριτήρια ότι τα κριτήρια διαφέρουν από άνθρωπο σε άνθρωπο. Επίσης, βρέθηκε ότι κάποιες απόψεις συμφωνούν με τα επιστημονικά δεδομένα και κάποιες άλλες όχι. Για παράδειγμα, κάποιες μητέρες ανέφεραν την γρήγορη εναλλαγή συναισθημάτων ως χαρακτηριστικό της εφηβείας, άποψη που συμφωνεί με τη σχετική βιβλιογραφία, και κάποιες ως χαρακτηριστικό της παιδικής ηλικίας, άποψη που δεν συμφωνεί με τη σχετική βιβλιογραφία. Συμπερασματικά, οι μητέρες έχουν διαφορετικές απόψεις για τα χαρακτηριστικά των παιδιών, των εφήβων και των ενηλίκων, και κάποιες μόνο από τις απόψεις αυτές υποστηρίζονται από τα επιστημονικά δεδομένα. Η περαιτέρω διερεύνηση αυτών των απόψεων κρίνεται απαραίτητη, ώστε οι μητέρες να βοηθηθούν να έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες από τα παιδιά τους, καθώς αυτά μεγαλώνουν.

Λέξεις κλειδιά: Μέση παιδική ηλικία, εφηβεία, ενήλικη ζωή, μητέρες, άρρητες θεωρίες, αναπτυξιακή ψυχολογία

Βιβλιογραφία

- Blomgren, M. (2013). Behavioral treatments for children and adults who stutter: a review. *Psychology research and behavior management*, 6, 9.
- Feldman, R. S. (2011). *Αναπτυξιακή ψυχολογία, Δια βίου προσέγγιση* (Η. Γ. Μπεζεβέγκης, Επιμ.). Gutenberg.
- Lachman, M. E., Lewkowicz, C., Marcus, A., & Peng, Y. (1994). Images of midlife development among young, middle-aged, and older adults. *Journal of Adult Development*, 1, 201-211.
- Plaks, J. E. (2017). Chapter five - Implicit theories: Assumptions that shape social and moral cognition. *Advances in Experimental Social Psychology*, 56, 259-310.
- Siegler, R. S. (2002). *Πώς σκέφτονται τα παιδιά* (Σ. Βοσνιάσου, Επιμ.). Gutenberg.

3^η Συνεδρία
Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη & Διδακτική των
Μαθηματικών

Ο κινηματογράφος ως εργαλείο στην εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Η πόλη της Αθήνας στις ελληνικές ταινίες τη δεκαετία '60

Χατζηαναστασίου Ανθούλα
anthoulina@yahoo.com

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Δημητρίου Αναστασία
anadim@nured.auth.gr

Η αξιοποίηση της κινηματογραφικής εικόνας στη σχολική τάξη μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΠΕ/ΕΠΑ). Άλλωστε η ΠΕ/ΕΠΑ σηματοδοτεί ένα νέο όραμα και μία διαφορετική εκπαιδευτική προσέγγιση που θα επιτρέψει στους/στις μαθητές/τριες να διαμορφώσουν σταδιακά μια περιβαλλοντική κουλτούρα υπέρ μιας αειφόρου κοινωνίας με γνώμονα την ατομική και συλλογική ευημερία. Στην παρούσα εργασία γίνεται μια απόπειρα ανάλυσης και αξιολόγησης της συμβολής της κινηματογραφικής ταινίας στην ΠΕ/ΕΠΑ με παράδειγμα την ερμηνεία του αθηναϊκού αστικού τοπίου μέσω της φιλικής απεικόνισης. Βασικοί άξονες της μελέτης είναι η διερεύνηση και η συγκέντρωση τεκμηρίων για τις κοινωνικές, οικονομικές και ιστορικές συνθήκες που συνέβαλαν στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου της Αθήνας, αλλά και η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αυτές οι συνθήκες επέδρασαν στον μετασχηματισμό του φυσικού χώρου σε ανθρωπογενές, μέσα από μία πρωτότυπη και διαφορετική οπτική, εκείνης του κινηματογράφου. Στόχος της έρευνας είναι να ανιχνεύσει, να ανασυνθέσει και να ερμηνεύσει τις αναπαραστάσεις για τον αθηναϊκό αστικό χώρο που διαμορφώνει ο ελληνικός κινηματογράφος στην περίοδο της εμπορικής ακμής του, τη δεκαετία του 1960, ώστε να αναδειχτούν οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των χωρικών αναπαραστάσεων και να αξιοποιηθούν εκπαιδευτικά για την ενδυνάμωση της συνείδησης των μελλοντικών πολιτών και την ανάληψη δράσεων προς την κατεύθυνση της αειφόρου λειτουργίας των πόλεων. Αυτό είναι και το βασικό ζητούμενο της έρευνας: η διεπιστημονική προσέγγιση του αστικού τοπίου υπό το πρίσμα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και της αειφορίας. Τα στοιχεία που συγκροτούν την ταυτότητα της φιλικής Αθήνας παρέχουν πληροφορίες για την εικόνα της πόλης και για τον τρόπο με τον οποίο βιώνουν το αστικό περιβάλλον οι κινηματογραφικοί ήρωες. Η πόλη του κινηματογράφου ποτέ δεν μένει στάσιμη, αλλά συνεχώς μεταβάλλεται με γρήγορους ρυθμούς, καθώς αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό. Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία επιχείρησε να απαντήσει η εργασία είναι: Ποιες χωρικές εικόνες της Αθήνας αναπαρίστανται στις επιλεγμένες ελληνικές ταινίες και πώς

νοηματοδοτούν τις σχέσεις των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία; Πώς αλληλεπιδρούν μεταξύ τους οι φιλικές αναπαραστάσεις και ποιες ιδεολογικές αντιλήψεις προβάλλουν; Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η εισαγωγή της κινηματογραφικής παιδείας στο σχολείο είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική, καθώς προσφέρει εναύσματα για κριτική σκέψη, προωθεί τη βιωματική μάθηση, ενώ παράλληλα προάγει την καινοτομία, καλλιεργεί δεξιότητες οπτικοακουστικού γραμματισμού, ξεδιπλώνει καλλιτεχνικές ευαισθησίες, οξύνει τη φαντασία και ενθαρρύνει τον εποικοδομητικό διάλογο. Επιπρόσθετα, τα παιδιά εισάγονται στην κοινωνική διάσταση της τέχνης και έρχονται σε επαφή με διάφορα κοινωνικά προβλήματα, που αναπτύσσουν την κοινωνική νοημοσύνη και την ικανότητα μιας ρεαλιστικότερης πρόσληψης της πραγματικότητας.

Λέξεις κλειδιά: Περιβάλλον, αστικό τοπίο, αειφορία, περιβαλλοντική εκπαίδευση, ελληνικός κινηματογράφος

Βιβλιογραφία

- Δημητρίου, Α. (2005). Η περιβαλλοντική εκπαίδευση ως μέσο για την ανάπτυξη της συνεργασίας των λαών, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ειρήνη και τον πολιτισμό. Στο Α. Γεωργόπουλος (Επιμ.), *Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται* (σ. 321-340). Gutenberg.
- Δημητρίου, Α. (2009). *Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Περιβάλλον, αειφορία. Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις*. Επίκεντρο.
- Δημητρίου, Α., Μαντούβαλος, Ί., & Θεοδωρίδης, Α. (2016). *Μελέτη της εξέλιξης του περιβαλλοντικού αστικού τοπίου στον χώρο και τον χρόνο ως εργαλείο για την εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Η περίπτωση της Αλεξανδρούπολης* (No. ΙΚΕΕBOOK-2020-137). Εργαστήριο Έρευνας και Επικοινωνίας για το Περιβάλλον και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
- Ινστιτούτο, Π. (2011). «Αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση» [Βασικό επιμορφωτικό υλικό] (γ' τόμ.). <https://tinyurl.com/2p82fsr5>
- Μυλωνάκη, Α. (2012). *Από τις αυλές στα σαλόνια: Εικόνες του αστικού χώρου στον ελληνικό δημοφιλή κινηματογράφο: 1950-1970*. University Studio Press.
- Τερζητάνου, Χ. (2012). *Η χρήση της κινηματογραφικής ταινίας ως εποπτικό μέσο στο δημοτικό σχολείο*. ΕΠΑ51: Εφαρμοσμένη Εκπαιδευτική Έρευνα. Θεσσαλονίκη. <http://cultureedu.gr/images/cine/erevnacinerzitanou.pdf>

Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Η περίπτωση του σχολείου της φύσης και του Προγράμματος Εναρμόνισης (Harmony project)

Καλογιάννη Ζωή
zkalogia@nured.auth.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Δημητρίου Αναστασία
anadim@nured.auth.gr

Δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια η περιβαλλοντική συνείδηση και οι δεξιότητες ενός σύγχρονου πολίτη βασίζονται σε μεγάλο ποσοστό στην ευαισθητοποίησή του σχετικά με ζητήματα αειφορίας, μεγάλο μέρος της προσοχής στρέφεται στην εκπαίδευση στην κατεύθυνση αυτή (Scot, 2007). Η σύγχρονη εκπαίδευση οφείλει να εφοδιάζει τα παιδιά με δεξιότητες και γνώσεις προκειμένου να ζήσουν με υγεία και ισορροπία σε έναν κόσμο με προοπτική ανάπτυξης. Οι αρχές και η φιλοσοφία της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία είναι σημαντικό να ενσωματωθεί στην διδασκαλία και τη μάθηση με επιδίωξη τη δημιουργία μαθητών με αξίες, στάσεις και πεποιθήσεις για ένα αειφόρο μέλλον (Δημητρίου,

2009 · Φλογαίτη, 2011). Δεδομένου λοιπόν, ότι το περιεχόμενο της εκπαίδευσης αλλάζει και στο επίκεντρο ενός σύγχρονου προοδευτικού σχολείου βρίσκεται η αειφορία, κρίνεται σημαντικό να ερευνηθεί αν και με ποιο τρόπο το σύγχρονο ελληνικό σχολείο έχει εντάξει στα προγράμματα σπουδών του την ουσία της περιβαλλοντικής σκέψης εφαρμόζοντας τους στόχους της αειφόρας και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η παρούσα εργασία, μέσα από την μελέτη περίπτωσης ενός συγκεκριμένου σχολείου, του «Σχολείου της Φύσης», σχολείο, το οποίο επιδιώκει την καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης, επιχειρεί να ανιχνεύσει αν η φιλοσοφία, καθώς και τα καινοτόμα προγράμματα Εναρμόνισης (Harmony project) (Dunne, 2020), τα οποία έχουν ενσωματωθεί στα προγράμματα σπουδών, προωθούν και ανταποκρίνονται στους στόχους της αειφόρας εκπαίδευσης. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι ποιοτική και το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι διττό: Αφ' ενός συμμετοχική παρατήρηση ενός τμήματος νηπίων του σχολείου και καταγραφή υπό μορφή κριτικού ημερολογίου παρατηρήσεων, αφ'ετέρου συνεντεύξεις με την εκπαιδευτικό της τάξης καθώς και με την ακαδημαϊκή επόπτρια των προγραμμάτων σπουδών. Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα στην έρευνα έγινε παρατήρηση 3 αξόνων, οι οποίοι αποτελούν και τα εργαλεία των προγραμμάτων Εναρμόνισης και τα οποία εφαρμόζει το σχολείο: 1) το δάσος, 2) ο λαχανόκηπος- τα οικόσιτα ζώα και 3) οι Γιορτές Πολυγλωσσίας. Η μελέτη των παραπάνω επιτρέπει να διαπιστώσουμε ότι δράσεις όπως η δημιουργία κοινότητας στο δάσος από τα παιδιά φέρνει την κατανόηση των σχέσεων αλληλεξάρτησης που υπάρχουν ανάμεσα στο δάσος και τον άνθρωπο, η χρήση του λαχανόκηπου ως μέσο μελέτης του οικοσυστήματος και των βιοσυστημάτων, καθώς και η καινοτομία 'Γιορτές Πολυγλωσσίας', ως εργαλείο, το οποίο στοχεύει στο χτίσιμο της κοινότητας, εντάσσουν ολιστικά τους παιδαγωγικούς στόχους της αειφόρας εκπαίδευσης στο πρόγραμμα σπουδών προωθώντας τη συνεργατικότητα, τη συμμετοχή σε δημοκρατικές αξίες, την εποικοδομητική προσέγγιση της γνώσης, τη συστημική σκέψη, τη διεπιστημονικότητα.

Λέξεις κλειδιά: *Αειφόρος εκπαίδευση, εναρμόνιση, πολυγλωσσία, περιβαλλοντική εκπαίδευση*

Βιβλιογραφία

- Δημητρίου, Α. (2009). *Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Περιβάλλον, αειφορία. Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις*. Επίκεντρο.
- Dunne, R. (2020). *The harmony project. A teacher's guide*.
- Scot, W., (2007). *Raising standards: Making sense of the sustainable schools agenda*. Specialist Schools and Academies Trust.
- Φλογαίτη, Ε. (2011). *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*. Πεδίο

Διερευνώντας τις απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας για την σχολική αυλή και τη συμβολή της στην περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των παιδιών. Η περίπτωση εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε αστικό κέντρο

Μπεσίκια Σταυρούλα-Θεοδώρα
mpesikas@nured.auth.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Δημητρίου Αναστασία
anadim@nured.auth.gr

Η σχολική αυλή μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό παράγοντα, στην ευαισθητοποίηση των παιδιών για το περιβάλλον και στην καλλιέργεια της περιβαλλοντικής τους συνείδησης. Ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, στις οποίες η έλλειψη πρασίνου γίνεται αισθητή και η επαφή των παιδιών με την φύση περιορίζεται, η ύπαρξη σχολικών αυλών, δίνει μια ευκαιρία στα παιδιά, να αναπτύξουν την ενσυναίσθησή τους, μέσω της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και να αποκτήσουν δεξιότητες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν αργότερα ως ενήλικες στην κοινωνία. (Smith, 2007). Όταν μια σχολική αυλή, δεν προσφέρει ερεθίσματα, υπάρχει ελλιπής αλληλεπίδραση με το περιβάλλον και αυτό μπορεί να οδηγήσει στην απαξίωση και παραμέλησή του (Ταμουτσέλη, 2009). Η σχολική αυλή, μπορεί να πάρει την μορφή μιας υπαίθριας αίθουσας και να λειτουργήσει ως επέκταση της σχολικής τάξης (Ρέντζου & Σακελλαρίου, 2014). Ύψιστης σημασίας, είναι το γεγονός, η ίδια η αυλή να είναι διαμορφωμένη έτσι, ώστε να προσφέρει δυνατότητες και τα κατάλληλα ερεθίσματα που θα βοηθήσουν στην καλλιέργεια της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των παιδιών. Οι σχολικές αυλές, με τον κατάλληλο σχεδιασμό μπορούν να παρέχουν ευκαιρίες στα παιδιά να εμπλακούν σε βιωματικές εμπειρίες και να αποκτήσουν θετικές στάσεις απέναντι στο περιβάλλον και τα συναφή ζητήματα (Τσακίρης, Δημητρίου & Πολεμικός, 2015). Ωστόσο, για να γίνει κάτι τέτοιο εφικτό, χρειάζεται οι εκπαιδευτικοί, να είναι πρόθυμοι να εφαρμόσουν τις πρακτικές της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και να γνωρίζουν πως να αξιοποιήσουν τον χώρο, ως μια ευκαιρία μάθησης. Αντικείμενο της παρούσας μελέτης, είναι η εξέταση της χρησιμοποίησης της σχολικής αυλής από τους εκπαιδευτικούς, στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και η αξιοποίησή της για την καλλιέργεια και την ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Η έρευνα εξετάζει τις δυνατότητες που προσφέρονται στις σχολικές αυλές νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων στο κεντρικό τομέα της Θεσσαλονίκης και τη συχνότητα αξιοποίησής τους, από τους εκπαιδευτικούς, καθώς επίσης καταγράφεται η άποψη τους για την συμβολή της σχολικής αυλής στην περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των παιδιών. Στην συγκεκριμένη εργασία, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας που έγινε ανάμεσα σε 11 εκπαιδευτικούς, 5 νηπιαγωγούς και 6 δασκάλους της πρώτης τάξης του Δημοτικού, που δεν έχουν κάποια επιμόρφωση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Η έρευνα ήταν ποιοτική και έγινε μέσω των ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα της έρευνας, δείχνουν ότι η εικόνα των αυλών στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, δεν είναι ικανοποιητική, καθώς επικρατεί το τσιμέντο και δεν προσφέρει ιδιαίτερα ερεθίσματα. Επιπλέον, μέσα από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτουν οι διαφορετικές απόψεις για την χρήση της αυλής από τους εκπαιδευτικούς και οι τρόποι αξιοποίησής της από αυτούς, καθώς επίσης και τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή τους αποτρέπουν από την χρήση της αυλής στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, σχολική αυλή, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

Βιβλιογραφία

- Ρέντζου, Κ. & Σακελλαρίου, Μ. (2014). *Ο χώρος ως παιδαγωγικό πεδίο σε προσχολικά περιβάλλοντα μάθησης. Σχεδιασμός & οργάνωση*. Πεδίο
- Smith, A. G. (2007). Place-based education: Breaking through the constraining regularities of public school. *Environmental Education Research*, 13(2), 189-207.
<https://doi.org/10.1080/13504620701285180>
- Ταμουτσέλη, Κ. (2009). *Περιβαλλοντική εκπαίδευση και σχολικός χώρος*. Επίκεντρο
- Τσακίρης, Ι., Δημητρίου, Α. & Πολεμικός, Ν. (2009). Η σχολική αυλή ως χώρος μάθησης. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος χώρου των δημόσιων Δημοτικών Σχολείων της πόλης της Ρόδου. Στο Μ. Καΐλα, Α. Κατσίκης, Π. Φώκιαλη, Α. Ζαχαρίου, (Επιμ.), *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη: νέα δεδομένα και προσανατολισμοί* (σελ. 687-722). Ατραπός.

Διερευνώντας τον αύλειο χώρο του νηπιαγωγείου ως χώρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των νηπίων. Οι απόψεις νηπιαγωγών που εφαρμόζουν σχετικές παρεμβάσεις

Σαρακανίδου Ελισάβετ
esarakan@nured.auth.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Δημητρίου Αναστασία
anadim@nured.auth.gr

Η προσχολική ηλικία αποτελεί κρίσιμη περίοδο για τη διαμόρφωση του ατόμου και των στάσεων του απέναντι σε ποικίλα ζητήματα μεταξύ των οποίων το περιβάλλον και τα συναφή ζητήματα. Στην κατεύθυνση αυτή, η περιβαλλοντική εκπαίδευση επιδιώκει την ενδυνάμωση της αλληλεπίδρασης των παιδιών με τον κόσμο που τα περιβάλλει και την οικοδόμηση της περιβαλλοντικής γνώσης μέσα από τη βιωματική διερεύνηση των συναφών ζητημάτων. Με την αρχή ότι η γνώση δεν μεταδίδεται αλλά οικοδομείται, η σχολική αυλή μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των παιδιών για την εξερεύνησή του κόσμου που τα περιβάλλει (Δημητρίου, 2009· Ζαχαρίου, Καΐλα & Κατσίκης, 2008· Καλαϊτζίδης & Δηλάρη, 2010). Ειδικότερα, ο αύλειος χώρος με την κατάλληλη διαμόρφωση και αξιοποίηση του, προσφέρει περιβαλλοντικά ερεθίσματα και προκλήσεις στα παιδιά συμβάλλοντας στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίησή τους. Η σπουδαιότητα του διαφαίνεται και μέσα από το χαρακτηρισμό που του αποδίδεται από τον Reggio Emilia ως τρίτο παιδαγωγό (Κανανά, 2018). Οι σχολικές αυλές αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης, που ενισχύουν τη βιωματική μάθηση και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως πεδίο αγωγής (Αποστόλου, 2013· Γερμανός, 2001). Στο παραπάνω πλαίσιο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε έρευνα που εξέταζε τις απόψεις των νηπιαγωγών σχετικά με τον ρόλο της σχολικής αυλής στην εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των παιδιών για το περιβάλλον. Ειδικότερα εξετάστηκε εάν και σε ποιο βαθμό ο αύλειος χώρος στο νηπιαγωγείο είναι κατάλληλος ώστε να αξιοποιηθεί ως χώρος περιβαλλοντικής αγωγής και εκπαίδευσης των παιδιών και σε ποιο βαθμό αξιοποιείται ο χώρος στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη από τις ίδιες. Εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά και οι υποδομές των αύλειων χώρων και η καταλληλότητά τους για την ανάπτυξη περιβαλλοντικών παρεμβάσεων, και εάν και σε ποιο βαθμό υπάρχουν στον αύλειο χώρο ερεθίσματα και προκλήσεις για τα παιδιά και με ποιο τρόπο αξιοποιούνται από τις νηπιαγωγούς στην εκπαίδευσή τους; Στην έρευνα συμμετείχαν νηπιαγωγοί (10 γυναίκες) με επιμόρφωση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση που εφαρμόζουν σχετικά προγράμματα στο νηπιαγωγείο. Για τη συλλογή των δεδομένων, εφαρμόστηκε ατομική ημιδομημένη συνέντευξη, ανοιχτών και κλειστών ερωτήσεων. Τα ερευνητικά ευρήματα δείχνουν μια μέτρια εικόνα πράσινου στις αυλές νηπιαγωγείων, με

περιβαλλοντικά προβλήματα στις γειτονιές τους τα οποία επηρεάζουν την ποιότητά τους. Το έδαφος και η έκταση της αυλής, αποτελούν για τις νηπιαγωγούς τους σημαντικότερους παράγοντες για εφαρμογή ή όχι περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. Μεταξύ άλλων, για την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των παιδιών μέσα από τη σχολική αυλή, εφαρμόζονται οι μέθοδοι της παρατήρησης και του παιχνιδιού. Επίσης, ενώ οι εκπαιδευτικοί έχουν θετική στάση στη συμβολή της αυλής στην περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των νηπίων, φαίνεται ότι πρακτικές δυσκολίες συχνά δυσκολεύουν την αξιοποίηση της στην εκπαιδευτική καθημερινότητα.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, αύλειος χώρος, προσχολική ηλικία, βιωματική μάθηση

Βιβλιογραφία

- Γερμανός, Δ. (2001). Χώρος και διαδικασίες αγωγής. Gutenberg.
- Δημητρίου, Α. (2009). Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Περιβάλλον, αειφορία. Θεωρητικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Επίκεντρο.
- Ζαχαρίου, Α., Καΐλα, Μ., Κατσίκης, Α. (2008). Αειφόρο σχολείο: Διαπιστώσεις, επιδιώξεις και Προοπτικές. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 1(3), 269-288. <http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/31/0>
- Καλαϊτζίδης, Δ., & Δηλάρη, Β. (2010). Το βραβείο αειφόρου σχολείου. *Περιβαλλοντική εκπαίδευση: Το σταυροδρόμι της εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη: 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Ένωσης Εκπαιδευτικών για την περιβαλλοντική εκπαίδευση 26-28 Νοεμβρίου 2010: Πρακτικά*. Ιωάννινα.
- Κανανά, Δ., Μ. (2018). Ο χώρος του νηπιαγωγείου ως τρίτος παιδαγωγός. Στο Κ. Τσουκαλά, Δ., Γερμανός, Α., Γκλούμπου, Γ., Κατσαβουνίδου, Π., Παντελιάδου & Π., Τόμπρου, Π. (Επιμ.), *Χώροι για το παιδί ή χώροι του παιδιού; Όταν η συνθήκη αγωγής και εκπαίδευσης τέμνεται με την καθημερινότητα της πόλης: Διεπιστημονικό συνέδριο με διεθνή συμμετοχή, 19-21 Μαΐου 2017: Πρακτικά* (σ. 60-71). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/childspace/article/view/1430>.

Οι βιωματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του αειφόρου νηπιαγωγείου

Γκουλιάκου Ελένη

pse19042@rhodes.aegean.gr

Καστρίτση Μαργαρίτα

pse19113@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Παπαβασιλείου Βασίλης, Αναπληρωτής Καθηγητής

vpapavasileiou@rhodes.aegean.gr

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στο παιδαγωγικό πλαίσιο του αειφόρου νηπιαγωγείου (Papavasileiou et al., 2017· Brandisauskienė et al., 2021), το οποίο χαρακτηρίζεται ως καινοτόμο, ενεργητικό, συμμετοχικό και μαθητοκεντρικό (Kalaitzidis, 2012· Backman et al., 2019). Ανάμεσα στις παιδαγωγικές αρχές που το διέπουν, θεμελιώδης είναι η θέση της βιωματικής μάθησης (Gaffney & O'Neil, 2019· Wright et al., 2022). Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των φοιτητών-φοιτητριών σχετικά με τις βιωματικές δραστηριότητες στο αειφόρο νηπιαγωγείο. Οι στόχοι της έρευνας είναι άμεσα συνδεδεμένοι με τη βιωματική μάθηση γενικότερα στο νηπιαγωγείο και ειδικότερα

στο αειφόρο νηπιαγωγείο, με έμφαση στην επιλογή, τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση βιωματικών δραστηριοτήτων - δράσεων. Η έρευνα διενεργήθηκε κατά το διάστημα Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2022 και συνιστά μελέτη περίπτωσης. Για την υλοποίηση της έρευνας ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο, ηλεκτρονικό. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν τεταρτοετείς φοιτητές/τριες του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Ρόδο. Η επιλογή του ερευνητικού δείγματος έγινε με τυχαία δειγματοληψία. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι οι περισσότεροι φοιτητές/τριες υποστηρίζουν πως κατά την επίσκεψή τους στα νηπιαγωγεία παρατήρησαν ότι υλοποιούνται βιωματικές δραστηριότητες/δράσεις, για τις οποίες εκφράζουν την άποψη ότι αναβαθμίζουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στα νηπιαγωγεία και ότι η υλοποίησή τους δεν δυσκολεύει ιδιαίτερα τους/τις εκπαιδευτικούς, ωστόσο θεωρούν ως αναγκαία την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για το σχεδιασμό και την υλοποίησή τους. Ειδικότερα, ως προς το αειφόρο νηπιαγωγείο, οι περισσότεροι/ες φοιτητές/τριες του ερευνητικού δείγματος εκφράζονται θετικά, θεωρώντας ως απαραίτητες και ενδιαφέρουσες τις περιβαλλοντικές, εθελοντικές και εν γένει τις βιωματικές δραστηριότητες/δράσεις για την καλύτερη επίτευξη των παιδαγωγικών στόχων. Επίσης, θεωρούν ότι η σχολική αυλή θα πρέπει να αξιοποιείται παιδαγωγικά, ενώ η επιλογή των βιωματικών δραστηριοτήτων/δράσεων καλό είναι να συνδέεται με την περιοχή στην οποία βρίσκεται το σχολείο. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες/είσες συμφωνούν πως ο σχεδιασμός θα πρέπει να είναι άρτια οργανωμένος και ομαδοσυνεργατικός. Επιπλέον, για την επιλογή, τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, και την αξιολόγηση των βιωματικών δραστηριοτήτων/δράσεων δεν θα πρέπει να έχει την αποκλειστική ευθύνη ο/η νηπιαγωγός, αλλά να συμμετέχουν και οι μαθητές/τριες. Επίσης, σε μικρότερο βαθμό οι γονείς/κηδεμόνες, ενώ εκφράζονται επιφυλάξεις για τους/τις εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η αξιολόγηση θα πρέπει να συνδέεται με τους παιδαγωγικούς στόχους. Τέλος, η υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων/δράσεων θεωρείται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ενσωμάτωση της αειφορίας στο Νηπιαγωγείο και ως εκ τούτου, προτείνεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής στην παιδαγωγική της βιωματικής εμπειρίας.

Λέξεις κλειδιά: Αειφόρο νηπιαγωγείο, βιωματική μάθηση, δραστηριότητες, δράσεις

Βιβλιογραφία

- Backman, M., Pitt, H., Marsden, T., Mehmood, A., & Mathijs, E. (2019). Experiential approaches to sustainability education: towards learning landscapes, *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 20(1), 139-156. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-06-2018-0109>.
- Brandisauskienė, A., Buksnyte-Marmienė, L., Cesnaviciene, J., Daugirdiene, A., Kemeryte-Ivanauskienė, E., & Nedzinskaite-Maciuniene, R. (2021). Sustainable school environment as a landscape for secondary school students' engagement in learning. *Sustainability*, 13(21), 11714. MDPI AG. <http://dx.doi.org/10.3390/su132111714>
- Gaffney J. L., & O'Neil J. K. (2019) Experiential learning and sustainable development. In Leal Filho W. (Es) *Encyclopedia of Sustainability in Higher Education*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-63951-2_348-1
- Kalaitzidis, D. (2012). Sustainable school indicators: Approaching the vision through the sustainable school award. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 14(2), 168-180.
- Papavasileiou, V., Nikolaou, E., Xanthacou, Y., Matzanos, D., Papadomarkakis, I., & Kaila, M. (2017). The social/organizational framework of the operation of sustainable kindergarten: Student preschool teachers' views. *International E-Journal of Advances in Education*, 3(9), 450 - 457. <http://ijaedu.ocerintjournals.org/issue/33256/370395>
- Wright, C., Ritter, L. J., & Wisse Gonzales, C. (2022). Cultivating a Collaborative Culture for Ensuring Sustainable Development Goals in Higher Education: An Integrative Case Study. *Sustainability*, 14(3), 1273. MDPI AG. <http://dx.doi.org/10.3390/su14031273>

Εφαρμογή της θεωρίας RhodeScript στα μαθηματικά του δημοτικού

Καραπιδάκη Γαρυφαλιά
pre19085@rhodes.aegean.gr

Νιάνιουρα Βασιλική
pre19181@rhodes.aegean.gr

Οικονόμου Βασιλική
pre19191@rhodes.aegean.gr

Πετροπούλου Ηλέκτρα
pre19215@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Βλάχου Ρόζα, Μέλος Ε.Δι.Π.
r.vlachou@aegean.gr

Η αρνητική πορεία της μαθηματικής σχολικής παιδείας για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα γίνεται εμφανής από τα αποτελέσματα και τις επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών σε διεθνή προγράμματα αξιολόγησης εκπαιδευτικών συστημάτων χωρών, όπως του προγράμματος PISA (Programme for International Student Assessment), του ΟΑΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης). Σε αυτό το διεθνές πρόγραμμα αξιολόγησης, η Ελλάδα είναι σταθερά κάτω από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΑΣΑ που συμμετέχουν, με τους διαγωνισμούς του 2012 και 2015 να κατατάσσουν τη χώρα μας στην 42η και 43η θέση, αντίστοιχα, στα μαθηματικά σε σύνολο 72 χωρών (PISA, 2016). Επειδή δεν είναι μόνο η χώρα μας που αντιμετωπίζει τα παραπάνω προβλήματα, στη διεθνή βιβλιογραφία παρατηρείται πληθώρα ερευνών που έχουν ασχοληθεί με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες στα μαθηματικά. Πιο συγκεκριμένα, η διεθνής βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι για την κατανόηση μιας μαθηματικής έννοιας από τους/τις μαθητές/τριες σημαντικό ρόλο παίζει μεταξύ άλλων ο τρόπος διδασκαλίας των μαθηματικών (Rønning, 2013· Howe et al., 2015), η χρήση ή μη των αναπαραστάσεων μιας μαθηματικής έννοιας κατά τη διδασκαλία της (Dreher & Kuntze, 2015) και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και υποψήφιων δασκάλων για τις διάφορες μαθηματικές έννοιες (Whitacre & Nickerson, 2016). Η παρούσα εργασία, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και πως ο τρόπος διδασκαλίας παίζει καθοριστικό ρόλο στην κατανόηση των μαθηματικών εννοιών και στην ανάπτυξη μιας θετικής στάσης για τα μαθηματικά, παρουσιάζει τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της θεωρίας RhodeScript, όπως αυτή σχεδιάστηκε από τους Avgerinos, Vlachou & Remoundou (2018), η οποία εφαρμόστηκε με τη μορφή διδακτικών παρεμβάσεων από τους ερευνητές με σκοπό τη βελτίωση του γνωστικού δυναμικού των μαθητών και τον μαθηματικό εγγραμματισμό. Οι θεματικές περιοχές που αξιοποιήθηκαν για τις οχτώ διδακτικές παρεμβάσεις που σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν είναι η Άλγεβρα, Στατιστική και Γεωμετρία, οι οποίες επιλέχθηκαν βάσει του Νέου Προγράμματος Σπουδών για τα Μαθηματικά του Δημοτικού, αλλά και βάσει τόσο των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες στα παραπάνω θεματικά πεδία και τις επιμέρους έννοιες όσο και από τις προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών που σχετίζονται από τη χρονική περίοδο της διδακτικής παρέμβασης. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εφαρμογή της θεωρίας RhodeScript βοήθησε τους/τις μαθητές/τριες να μειώσουν τα γνωστικά εμπόδια. Παρατηρήθηκε, επίσης, ότι το ενδιαφέρον των μαθητών για τα μαθηματικά αυξήθηκε και οι μαθητές/τριες έδειχναν θετική στάση απέναντι στα μαθηματικά.

Λέξεις-Κλειδιά: Διεθνή προγράμματα αξιολόγησης, θεωρία *RhodieScript*, διδακτικές παρεμβάσεις, μαθηματικός εγγραμματισμός

Βιβλιογραφία

- Avgerinos, E., Vlachou, R., & Remoundou, D. (2018). Development and implementation of a didactical framework of 10+1 elements for the reinforcement of students' mathematical ability and attitude towards mathematics: Part I. In *Proceedings of International Conference on Educational Research: Confronting Contemporary Educational Challenges through Research* (pp.17-29). University of Patras.
- Dreher, A., & Kuntze, S. (2015). Teachers' professional knowledge and noticing: The case of multiple representations in the mathematics classroom. *Educational Studies in Mathematics*, 88(1), 89-114. <https://doi.org/10.1007/s10649-014-9577-8>.
- Howe, C., Luthman, S., Ruthven, K., Mercer, N., Hofmann, R., Ilie, S., & Guardia, P. (2015). Rational number and proportional reasoning in early secondary school: towards principled improvement in mathematics. *Research in Mathematics Education*, 17(1), 38-56. <https://doi.org/10.1080/14794802.2015.1019914>
- PISA, (2016). Problem Solving for tomorrow's World. Organization for economic cooperation and development.
- Rønning, F. (2013). Making sense of fractions in different contexts. *Research in Mathematics Education*, 15(2), 201-202. <https://doi.org/10.1080/14794802.2013.797741>
- Whitacre, I., & Nickerson, D. S. (2016). Investigating the improvement of prospective elementary teachers' number sense in reasoning about fraction magnitude. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 19(1), 57-77. <https://doi.org/10.1007/s10857-014-9295-2>

«Ταξίδι στην Παράδοση»: Διαθεματικό παιχνίδι για μικρά παιδιά

Ζέλιου Ιωάννα Μαρία
pse2021076@aegean.gr

Κουρσάρη Ειρήνη-Ηλιάννα
pse2021132@aegean.gr

Παλέτα Αναστασία
pse2021224@aegean.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Σκουμπουρδή Χρυσάνθη
kara@aegean.gr

Το εκπαιδευτικό επιτραπέζιο παιχνίδι με τίτλο «Ταξίδι στην Παράδοση» πραγματεύεται θέματα παράδοσης της Ελλάδας. Η Ελλάδα όντας μια χώρα με πλούσια πολιτισμικά στοιχεία, προσφέρει πολλούς διαφορετικούς άξονες πάνω στους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν επιτραπέζια παιχνίδια. Στο συγκεκριμένο επιτραπέζιο επιλέχθηκαν τρεις άξονες: οι φορεσιές, οι χοροί και τα τραγούδια, καθώς και τα μουσικά όργανα. Ωστόσο, λόγω του ότι τα στοιχεία αυτά διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, έγινε διαχωρισμός τους στις παρακάτω γεωγραφικές περιοχές: 1) Θράκη, 2) Μακεδονία, 3) Ήπειρος, 4) Θεσσαλία, 5) Στερεά Ελλάδα, 6) Πελοπόννησος, 7) Νησιά Ιονίου, 8) Νησιά Αιγαίου, 9) Κρήτη, και τέλος 10) Πόντος και Μικρά Ασία. Ο Πόντος και η Μικρά Ασία, συμπεριλήφθηκαν στο παιχνίδι, παρόλο που δεν είναι περιοχές της Ελλάδας, γιατί έχουν συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση παραδόσεων, ηθών και εθίμων που διατηρούνται μέχρι και σήμερα. Η σημασία της γνώσης των ελληνικών παραδόσεων ακόμα και από τα μικρά παιδιά ήταν ο λόγος που δημιουργήθηκε αυτό το παιχνίδι. Το «Ταξίδι στην Παράδοση» απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας οκτώ ετών και άνω. Η επιλογή της ηλικιακής ομάδας έγινε μετά από μελέτη του Προγράμματος Σπουδών του Δημοτικού, στο οποίο προτείνεται να διδάσκονται θέματα

σχετικά με τις διαφορετικές φορεσιές από την Γ' τάξη και θέματα σχετικά με τα παραδοσιακά τραγούδια και μουσικά όργανα από το νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003· ΝΠΣ, 2011). Μέσω μαθηματικής μοντελοποίησης των αρχών σχεδιασμού επιτραπέζιου παιχνιδιού και των κανόνων του δημιουργήθηκε το παιχνίδι, το οποίο αποτελείται από συνολικά 340 κάρτες, ένα ταμπλό και ένα φύλλο οδηγιών/κανόνων. Οι κάρτες είναι 30 για κάθε περιοχή, δηλαδή 10 για κάθε κατηγορία. Επιπρόσθετα, υπάρχουν τρεις τύποι καρτών ως προς τη διατύπωση των ερωτήσεων. Υπάρχουν ερωτήσεις σωστού/λάθους, επιλογής σωστής απάντησης, ενώ στην κατηγορία που ανήκουν τα παραδοσιακά τραγούδια υπάρχουν ερωτήσεις του τύπου: «Συνέχισε το τραγούδι». Οι υπόλοιπες 40 κάρτες είναι οι κάρτες ανατροπής. Οι κάρτες αυτές υπάρχουν σε τέσσερις περιοχές επάνω στο ταμπλό, οι οποίες αποτελούν σταθμούς (πάρκινγκ, λιμάνι, αεροδρόμιο, σταθμός τρένων). Έγινε παράλληλα, η επιλογή της μη χρήσης ζαριού για να αναγκαστούν όλοι οι παίκτες να περάσουν από κάθε περιοχή συλλέγοντας έτσι γνώσεις για κάθε μια από αυτές. Το επιτραπέζιο αυτό παιχνίδι, εκτός του εκπαιδευτικού χαρακτήρα και της απόκτησης γνώσεων της ελληνικής παράδοσης, είναι και διασκεδαστικό, εκπληρώνοντας τον πρωταρχικό στόχο που υπάρχει πίσω από τη δημιουργία κάθε παιχνιδιού. Σύμφωνα με τον Dewey, τα παιχνίδια αποτελούν έναν από τους καλύτερους τρόπους μάθησης καθώς είναι βιωματικά και συμβάλλουν στη γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών (αναφορά Σκουμπουρδή, 2015).

Λέξεις κλειδιά: *Επιτραπέζιο παιχνίδι, ελληνική παράδοση, φορεσιές, τραγούδια, χοροί, μουσικά όργανα, μαθηματική μοντελοποίηση*

Βιβλιογραφία

- ΔΕΠΠΣ - ΑΠΣ (2003). Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών – Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps.pdf>
- ΝΠΣ - Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (2011). *Νέο σχολείο (Σχολείο 21ου αιώνα)*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Σκουμπουρδή, Χ. (2015). Το παιχνίδι στη μαθηματική εκπαίδευση των μικρών παιδιών [ηλεκτρονικό βιβλίο]. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. <https://www.openbook.gr/to-paixnidi-sti-mathimatiki-ekpaideysi-twn-mikrwn-paidiwn/>

4^η Συνεδρία

Τεχνολογίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορίας (ΤΠΕ)

Η παράδοση πηγαίνει στο σύγχρονο «meta» νηπιαγωγείο

Γαλάνη Δήμητρα
dimitra2galani02@gmail.com

Οικονόμου Μελομένη
melpomenioikonomou@gmail.com

Τσακουμάκης Ιωάννης
giannhstsakoumakhs@gmail.com

Επίβλεψη:
Κρητικός Γεώργιος, Μέλος Ε.Δι.Π
gkritikos@aegean.gr

Καθηγήτρια Δημητρακοπούλου Αγγελική
adimitr@aegean.gr

Φαντάζεστε πώς μία οικογενειακή συνήθεια μπορεί να μεταφερθεί στο νηπιαγωγείο με διάυλο τις ΤΠΕ; Το παρόν σχέδιο εργασίας, υλοποιείται με τη χρήση των ΤΠΕ ως εργαλείο/μέσο. Συγκεκριμένα, βασίζεται σε ένα διαθεματικό σενάριο του οποίου το κύριο θέμα πραγματεύεται τη διαδικασία συγκομιδής της ελιάς έως την παραγωγή του ελαιόλαδου. Η διαθεματική προσέγγιση του Προγράμματος Σπουδών του Νηπιαγωγείου και οι θεματικές του περιοχές, αποτέλεσαν εφιαλτήριο για την πλαισίωση των δραστηριοτήτων διδασκαλίας, που μεταφέρουν μία παραδοσιακή οικογενειακή πρακτική στο σύγχρονο νηπιαγωγείο. Οι γνωστικές περιοχές που εμπλέκονται απορρέουν από κάθε ένα θεματικό πεδίο που διατρέχει το Πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Τα κύρια γνωστικά αντικείμενα αποτελούν ο Πολιτισμός, το Περιβάλλον, οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), τα Μαθηματικά, οι Τέχνες και η Κινητική Αγωγή. Ο σκοπός του σχεδίου διδασκαλίας είναι οι μαθητές/τριες να έρθουν σε επαφή με τη διαδικασία της συγκομιδής της ελιάς έως την παραγωγή του ελαιόλαδου, η οποία αποτελεί στοιχείο-έθιμο της ελληνικής παράδοσης. Οι δραστηριότητες ψυχολογικής και γνωστικής προετοιμασίας περιλαμβάνουν ένα παιχνίδι γνωριμίας και τον προβληματισμό-παρουσίαση του αινίγματος, καθώς και τον πίνακα αναφοράς που αποτελεί αφορμή για την εισαγωγή στο θέμα. Στη 2η φάση, των δραστηριοτήτων διδασκαλίας του γνωστικού αντικείμενου γίνεται χρήση της επαυξημένης πραγματικότητας για μια διαδραστική γνωριμία με τη συγκομιδή της ελιάς και την παραγωγή του ελαιόλαδου. Ακολουθεί η

παντομίμα-κινησθητική αναπαράσταση των σταδίων από τη συγκομιδή έως την παραγωγή του λαδιού. Έπειτα, στις δραστηριότητες εμπέδωσης πραγματοποιείται ο προγραμματισμός του BlueBot για να μετακινηθεί σε κάθε στάδιο της ελαιοπαραγωγής. Τέλος, για την αξιολόγηση της διδασκαλίας μας πραγματοποιείται η συμπλήρωση και η περιγραφή της ακολουθίας των σταδίων από τη συγκομιδή έως την παραγωγή. Το σχέδιο παρέμβασης μας έχει μια ολιστική προσέγγιση, καθώς προσπαθούμε μέσα από τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και περιβαλλόντων να μελετήσουμε καταστάσεις της καθημερινότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, επιλέξαμε τα ακόλουθα τεχνολογικά μέσα και περιβάλλοντα προκειμένου να αποφύγουμε την απλή και συμβατική απόδοση του μαθήματος: το εκπαιδευτικό ρομπότ BlueBot, το tablet, ο φορητός υπολογιστής, το power point, learning apps και το BlippAR. Συνακόλουθα, όλα τα παραπάνω πραγματοποιούνται με τη δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού, τη χρήση της επαυξημένης πραγματικότητας και πρωτίστως την ενεργό συμμετοχή των παιδιών στη βιωματική μάθηση μέσα από τη μίμηση και τη δράση. Τα παραπάνω παρατηρήθηκαν και αποτιμήθηκαν θετικά μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους.

Λέξεις Κλειδιά: ΤΠΕ, πολιτισμός, περιβάλλον, μαθηματικά, κινητική αγωγή, τέχνες

Βιβλιογραφία

- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) (2021). Οδηγός Νηπιαγωγού: Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση. Νέα Προγράμματα Σπουδών - Αρχική σελίδα - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. iep.edu.gr
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) (2021). Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση. Ανακτήθηκε στις 29/11/2022 από: Νέα Προγράμματα Σπουδών - Αρχική σελίδα - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (iep.edu.gr)
- Νόμος 1566/1985, (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985). *Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.*
- Φεσάκης, Γ., & Κωνσταντοπούλου, Α. (2022). *Σχεδιασμός τεχνολογικά ενισχυμένων εκπαιδευτικών σεναρίων για την προσχολική εκπαίδευση [Προπτυχιακό εγχειρίδιο].* Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.

5^η Συνεδρία:
Λογοτεχνία, Ιστορία

**Ήρωες/Ηρώιδες, Θεματογραφία και γλώσσα
στο πεζογραφικό έργο της Έλλης Αλεξίου**

Καραπιδάκη Γαρυφαλιά
pre19085@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Χριστοδουλίδου Λουίζα
xristod@rhodes.aegean.gr

Η διάκριση μεταξύ αφηγήματος (récit) και μυθιστορήματος (roman) που εισηγείται ο André Gide αποκαλύπτει κάποιες εσωτερικές ανταποκρίσεις στον ευρύτερο χώρο της σχέσης γλώσσας - λογοτεχνίας, διακρίνοντας την ευρύτερη έννοια του αφηγήματος από τον λόγο. Το πρώτο είναι ο «τρόπος εκφώνησης που αποκλείει κάθε αυτοβιογραφική γλωσσική μορφή» και το δεύτερο «κάθε εκφώνηση που προϋποθέτει έναν ομιλητή, έναν ακροατή και την πρόθεση του πρώτου να επηρεάσει τον δεύτερο και να επηρεαστεί απ' αυτόν» (Benveniste, 1966: 239). Ως εκ τούτου, το μυθιστόρημα είναι λόγος· παρέχει δηλαδή τη δυνατότητα παραγωγής νοήματος. Το μυθιστόρημα αναδεικνύεται ως σταυροδρόμι φωνών και πολιτισμών, καθώς συνδιαλέγεται με τα πολλαπλά φαινόμενα ετερογένειας και συντηρεί αμείωτη τη συνοχή και τη συνέχεια μιας διαρκούς επαφής αναγνώστη και συγγραφέα προς την κατεύθυνση της συνδημιουργίας του νοήματος (Todorov, Bakhtine, 1981). Ενδιαφέρον παρουσιάζει λοιπόν, η ανίχνευση της μορφής του δασκάλου και της δασκάλας στον λόγο και συγκεκριμένα στο μυθιστόρημα που γράφεται με σκοπό να αναδείξει τον πλουραλισμό των φωνών που κατονομάζει ο Bakhtine, οι οποίες υπάρχουν μέσα στο έργο αλλά και έξω από αυτό, καθώς δημιουργούνται από τον αναγνώστη, ο οποίος νοηματοδοτεί το λογοτέχνημα. Το έργο της Έλλης Αλεξίου, η οποία με τη γλωσσική της δεξιοτεχνία καταφέρνει να θέσει στο προσκήνιο δασκάλους/ες και μαθητές/μαθήτριες της εποχής, αποκαλύπτει τις σχέσεις εξουσίας, προασπίζοντας τα δικαιώματα των απανταχού αδυνάτων. Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να διερευνήσει τη μορφή του εκπαιδευτικού στη λογοτεχνία του 20ού-αιώνα και εντέλει να φιλοτεχνήσει το πορτρέτο του δασκάλου και της δασκάλας, συνδέοντας τους πολλαπλούς νοηματικούς τελεστές που ανιχνεύονται, εν προκειμένω, στο έργο της Έλλης Αλεξίου. Ειδικότερα, το ενδιαφέρον εστιάζεται αφενός, στους ήρωες και τη θεματογραφία των πεζογραφημάτων της που σχετίζονται με την εκπαίδευση και αφετέρου στη γλώσσα των έργων αυτών. Μια γλώσσα με πρωτοφανή φυσικότητα και παλμό που συμπυκνώνει το απόσταγμα των αναγνωσμάτων, των εμπειριών και των ιδεών που κουβαλά, με έναν ουσιαστικό τρόπο (Πυλαρινός, Θ. 2003: 24). Για την πραγματοποίηση της βιβλιογραφικής αυτής έρευνας αξιοποιήθηκαν πρωτογενείς πηγές και μελέτες. Η προσέγγιση και η ερμηνεία του πληροφοριακού υλικού βασίστηκε στις αρχές της ποιοτικής έρευνας και συγκεκριμένα στη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Τα ευρήματα σχετικά με τους ήρωες/τις ηρώιδες και τα θέματα που αντλεί η συγγραφέας μαρτυρούν ότι η αγάπη της Αλεξίου για το παιδί είναι η δύναμη εκείνη που την ωθεί στη δημιουργικότητα την οποία εκφράζει μέσω της συγγραφής παιδικών και μη βιβλίων που κατατάχθηκαν στα κλασικά του είδους τους

(Κατσίκη - Γκίβαλου, Α., 1979: 265). Μέσα από την εν λόγω έρευνα επισημαίνεται, επίσης, ότι η συγγραφέας αγωνίστηκε, για να χαράξει κοινωνικότερους δρόμους στο παιδικό λογοτέχνημα με την πολυεπίπεδη και συχνά καταγγελτική της γλώσσα που αποσκοπούσε τόσο στην καλύτερη προσφερόμενη παιδεία, όσο και στην καθιέρωση μιας παιδικής αξιοπρεπούς ζωής. Στην ανακοίνωσή μας θα δείξουμε πως μέσω της αποτύπωσης της ζωής μαθητών και δασκάλων στα έργα της, παρείδωσε στην ελληνική λογοτεχνία μια νέα ευαισθησία, ο νέος ανθρωπισμός, «έννας ανθρωπισμός πρωτόφαντος».

Λέξεις-Κλειδιά: Έλλη Αλεξίου, μυθιστορηματική γλώσσα, λογοτεχνία, εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία

- Benveniste, E. (1966) *Problèmes de linguistique générale I*, Paris : Gallimard
- Κατσίκη - Γκίβαλου, Α., (1979) *Έλλη Αλεξίου: Μικρό αφιέρωμα*, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Πυλαρινός, Θ. (2003). *Η πολυεπίπεδη γλώσσα της Έλλης Αλεξίου*, Αθήνα: Βιβλιοθήκη Τράπεζας Αττικής.
- Todorov, T., Bakhtine, M., (1981) *Le principe dialogique*, Paris : Seuil

Η σιωπή είναι παράξενη απόψε της Ευρυδίκης Περικλέους-Παπαδοπούλου: Μια ανάγνωση

Τρεχλή Γεωργία

georgia_trexli@yahoo.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Χριστοδουλίδου Λουίζα

xristod@rhodes.aegean.gr

Το θεατρικό έργο, *Η σιωπή είναι παράξενη απόψε*, όπως μας αποκάλυψε η συγγραφέας, βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα, και έχει ως στόχο να εγείρει ερωτηματικά στον θεατή-αναγνώστη, να τον προβληματίσει, να τον αφυπνίσει και εντέλει να θέσει ανοιχτά το ζήτημα των φυλετικών διακρίσεων. Η Ευρυδίκη Περικλέους-Παπαδοπούλου καυτηριάζει το μείζον θέμα του φυλετικού ρατσισμού, καταγράφοντας την ωμή αλήθεια της ελλιπούς απονομής δικαιοσύνης για τα εγκλήματα ρατσισμού. Η υπόθεση διαδραματίζεται στη Σουηδία, μια χώρα στην οποία υπάρχει συγκεκριμένο αξιακό σύστημα, με δικές του συμβάσεις, προκαταλήψεις και στερεότυπα. Ένα σύστημα στο οποίο επέλεξε ο πρωταγωνιστής να ενταχθεί, επισημαίνοντας το πόσο ανοιχτή είναι στους ξένους. Μέσα όμως από ένα τυχαίο περιστατικό θα ανοίξουν οι ασκοί του Αιόλου και με κλιμακωτές συγκρουσιακές σκηνές ο πρωταγωνιστής αντιλαμβάνεται πως η οπτική με την οποία βλέπει τα γεγονότα διαφοροποιείται σημαντικά από αυτήν που έχουν οι γηγενείς φίλοι του. Θα προσεγγίσουμε το θεατρικό έργο, εστιάζοντας στις τεχνικές αφήγησης που αξιοποιεί η συγγραφέας και θα εντρυφήσουμε, αφενός, στο σκηνικό, αναλύοντας τι υποδηλώνει η επιλογή τού μη ολοκληρωμένου σκηνικού (backdrop) και η χρονολογικά διαρθρωμένη δράση και, αφετέρου, θα διερευνήσουμε κατά πόσον αυτή η επιλογή επηρεάζει την πλοκή του έργου και αν αντικατοπτρίζει τη διάθεση των ηρώων/ηρωίδων. Παράλληλα θα αναδείξουμε τους χαρακτήρες, τα ιδιαίτερα πνευματικά, συγκινησιακά και κοινωνικά σύνολα ποιότητων, καθώς και τις έμφυτες ιδιότητες και μορφές συμπεριφοράς που διακρίνουν ένα πρόσωπο. Και βέβαια με εξακτινώσεις στην πλοκή του έργου ως «ακολουθία των γεγονότων που δείχνει τους χαρακτήρες σε δράση» (Lukens, 1995: 63), σε συνάρτηση με το πώς αντιλαμβάνεται ο Brooks την πλοκή σύμφωνα με τον οποίον «πλοκή είναι ο

σχεδιασμός και η στόχευση στην αφήγηση που σχηματοποιεί μια ιστορία και της δίνει μια σταθερή κατεύθυνση ή προσήλωση στο νόημα» (2002: xi.). Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η τεχνική του εγκιβωτισμού, το θέατρο εν θεάτρω, μέσα από την οποία η συγγραφέας διανθίζει τη βασική ιστορία με δευτερεύουσες σκηνές μεταφυσικού περιεχομένου που παρεμβάλλονται στην εξέλιξη της βασικής ιστορίας, μέσα από τις οποίες μάς δίνει σημαντικές πληροφορίες για την οπτική των λογοτεχνικών χαρακτήρων απέναντι στα γεγονότα. Παράλληλα, θα εξετάσουμε κατά πόσο εξελίσσονται ή παραμένουν αμετάβλητοι και ταυτόχρονα προβάλλουν την εσωτερική τους αλήθεια. Μέσα από την έρευνα προκύπτει ότι η συγγραφέας με τη χρήση της τεχνικής της αποστασιοποίησης, κατά τον Brecht, καταφέρνει να εμπλέξει τον αναγνώστη-θεατή, προβληματίζοντας τον έντονα για τα ρατσιστικά φαινόμενα. Επίσης, επισημαίνεται η προσπάθεια από τη συγγραφέα να αναδείξει ένα υπαρκτό θέμα, έτσι ώστε να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση στον ακροατή ή τον αναγνώστη για αυτά τα φλέγοντα ζητήματα του παγκόσμιου γίνεσθαι.

Λέξεις-Κλειδιά: *E. Περικλέους-Παπαδοπούλου, σκηνικό, πλοκή, χαρακτήρες, “θέατρο εν θεάτρω”*

Βιβλιογραφία:

- Brooks, P. (1992). *Reading for the plot: Design and intention in narrative*. Harvard University Press.
- Christodoulidou, L. (2019). *Evridikí Pericleous-Papadopoulou an introduction to her work*. Cyprus Pen.
- Kesting, M. (2000). *Brecht*. Πλέθρον, 2000.
- Lukens, R. (1995). *A critical handbook of children’s literature*. Harper Collins College Publishers.
- Παπαντωνάκης, Γ., & Κωτόπουλος, Τ. (2011). *Σκηνικό, χαρακτήρες, πλοκή*. Ίων.
- Stanislavski, K. (1980). *Η ζωή στην τέχνη* (τόμ. β’). Γκόνης.
- Περικλέους-Παπαδοπούλου, Ε. (2003). *Η σιωπή είναι παράξενη απόψε*. Νεφέλη.
- Χατζηπανταζής Θ. (2002). *Από του Νείλου μέχρι του Δουνάβεως* (τόμ. α1). Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.

Διεπιδραστικά κόμικς: Τεχνικές και συμβάσεις

Μαγκώνη Αρτεμησία

pse20149@rhodes.aegean.gr

Παππά Κωνσταντίνα-Φλόγα

pse20217@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Μαριάννα Μίσιου, Επίκουρη Καθηγήτρια

missiou@aegean.gr

Η εργασία αυτή εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της διεπιδραστικής μυθοπλασίας (interactive fiction), μια μορφή αφήγησης που επιτρέπει στους αναγνώστες και τις αναγνώστριες να συμμετέχουν ενεργά στην πλοκή (Vicarj & Fraley, 2007). Μέσα από εναλλακτικές επιλογές που παρέχονται στο βιβλίο, το αποτέλεσμα της ιστορίας διαμορφώνεται ανάλογα με τις αποφάσεις που παίρνουν οι αναγνώστες/στριες, καθ’ όλη τη διάρκεια της ανάγνωσης (Green & Jenkins, 2014). Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας της διεπιδραστικής αφήγησης στα κόμικς. Εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται, ώστε οι αναγνώστες/στριες

να εμπλακούν ενεργητικότερα στην ιστορία. Συγκεκριμένα, αναλύονται τα δομικά και περικειμενικά στοιχεία των διεπιδραστικών κόμικς και εντοπίζονται οι διαφορές με τα τυπικά κόμικς, ώστε να αναδειχθούν τα στοιχεία εκείνα που ευνοούν τη διεπιδραστικότητα, τόσο στις λέξεις όσο και στις εικόνες. Επίσης, μελετάται ο τρόπος ανάγνωσης και ο ρόλος του αναγνώστη και της αναγνώστριας. Μελέτη περίπτωσης αποτελεί το διεπιδραστικό κόμικς *Hocus & Pocus: The Legend of Grimm's Woods* των Manuro και Gorobei (2016). Το βιβλίο απευθύνεται σε παιδιά και συνδυάζει στοιχεία ενός κόμικς περιπέτειας και ενός παιχνιδιού. Παρουσιάζονται επιλογές με τη μορφή παζλ, γρίφων και άλλων διαδραστικών στοιχείων που απαιτούν από τα παιδιά να τα λύσουν για να εξελιχθεί η ιστορία.

Λέξεις κλειδιά: Διεπιδραστική λογοτεχνία, κόμικς, πλοκή, δομικά στοιχεία, ανάγνωση, αναγνώστης

Βιβλιογραφία:

- Vicary, A., & Fraley, C. (2007). Choose your own adventure: Attachment dynamics in a simulated relationship (University of Illinois at Urbana-Champaign). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0146167207303013>
- Green, M., & Jenkins, K. (2014). Interactive narratives: Processes and outcomes in user-directed stories (Department of Psychology, University of North Carolina at Chapel Hill). <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/jcom.12093>

Εικονοβιβλία για παιδιά με περιορισμένη όραση ή τύφλωση

Κούρβα Θεολογία-Αντωνία
pse19129@rhodes.aegean.gr

Ευγενικού Ευγενία
pse19065@rhodes.aegean.gr

Αλεξάνδρα Ζωάνου
pse19079@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Μαριάννα Μίσιου, Επίκουρη Καθηγήτρια
missiou@aegean.gr

Στον ελληνικό χώρο της παιδικής λογοτεχνίας, τα εικονοβιβλία που προορίζονται για παιδιά με περιορισμένη όραση ή τύφλωση είναι σχεδόν ανύπαρκτα. Ως εκ τούτου, τα παιδιά αυτά έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε σημαντικούς εκπαιδευτικούς πόρους και μειωμένες ευκαιρίες, τόσο για την καλλιέργεια δεξιοτήτων που αφορούν την ανάπτυξη της στάσης τους ως αναγνώστες λογοτεχνίας, όσο και για την αισθητική απόλαυση του λογοτεχνικού βιβλίου. Η παρούσα έρευνα εξετάζει δύο διακριτές περιπτώσεις βιβλίων: α) εικονοβιβλία σε χαρτί τα οποία απευθύνονται αρχικά σε παιδιά χωρίς προβλήματα όρασης και στη συνέχεια μετατρέπονται ειδικά για παιδιά με προβλήματα όρασης ή τυφλά και β) εικονοβιβλία σε χαρτί τα οποία έχουν κατασκευαστεί από μιας αρχής με εννοούμενο αναγνώστη το τυφλό παιδί. Η έρευνα

στοχεύει στην αποτύπωση των περικειμενικών στοιχείων και της σύνθεσης της εικόνας (σχήματα, χρώματα, γραμμές) των παραπάνω βιβλίων. Τα ερευνητικά μας ερωτήματα αφορούν τη συμβολή της υλικότητας του εκτυπωμένου βιβλίου στην αναγνωστική διαδικασία, καθώς και τις αλλαγές που υφίστανται τα εικονοβιβλία κατά τη μετάβασή τους από την εκτυπωμένη σελίδα στην ψηφιακή, ώστε να εξυπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών με περιορισμένη όραση ή τυφλά. Για τη διερεύνηση των παραπάνω θα μελετήσουμε ειδικά οπτικοποιημένα εικονοβιβλία στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος πρώιμης παρέμβασης για παιδιά με προβλήματα όρασης «Αμυμώνη», σε συνεργασία με εκδοτικό οίκο. Σε ότι αφορά στο εκτυπωμένο βιβλίο, μελέτη περίπτωσης αποτελεί το *Μαύρο Βιβλίο των Χρωμάτων* (Cottin & Faría, 2008), το οποίο απευθύνεται ταυτόχρονα σε παιδιά με και χωρίς προβλήματα όρασης/τυφλά.

Λέξεις κλειδιά: *Απτικό/ακουστικό εικονοβιβλίο, περιορισμένη όραση, τύφλωση*

Βιβλιογραφία:

- Γιαννικοπούλου, Α. (2013). Από το περικείμενο στο κείμενο: Η σπουδαιότητα των περικειμενικών στοιχείων στην ανάγνωση του εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου. Στο Α.Π. Κατσίκη - Γκίβαλου (Επιμ.), *Καλλιεργώντας τη φιλαναγνωσία, πραγματικότητες και προοπτικές* (σ. 100-112). Διάδραση.
- Μίσιου, Μ. (2010). *Τα κόμικς από το περίπτερο στη σχολική τάξη: Ξεφυλλίζοντας τον Γκοσινί. Θεωρητικές, ερμηνευτικές και διδακτικές διαστάσεις*. ΚΨΜ.
- Μίσιου, Μ. (2020). *Βουβά κόμικς και εικονοβιβλία: Τεχνικές αφήγησης στα βιβλία χωρίς λέξεις*. Καλειδοσκόπιο.

Οι ΤΠΕ ως μέσο διάδοσης της παιδικής λογοτεχνίας: Μια απόπειρα χαρτογράφησης των ιστοσελίδων που προάγουν το παιδικό βιβλίο στο διαδίκτυο

Πετροπούλου Ηλέκτρα

pre19215@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Δρ Κόκκινος Δημήτρης, Μέλος Ε.ΔΙ.Π.

dkokkinos@aegean.gr

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας έχουν μεταβάλει τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Παρά το γεγονός ότι οι νέες τεχνολογίες αξιοποιούνται όλο και περισσότερο στη διδακτική διαφόρων γνωστικών αντικειμένων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Forbes, 2004), στην περίπτωση της λογοτεχνίας φαίνεται ότι η χρήση τους δεν είναι ακόμη τόσο διαδεδομένη. Το φαινόμενο αυτό συμβαίνει πιθανότητα επειδή οι ΤΠΕ, παρόλο τον φαντασμαγορικό τους χαρακτήρα, δεν κατορθώνουν να μετακενώσουν συναισθήματα και να διαμορφώσουν συνθήκες βιωματικής μάθησης στον βαθμό που το επιτυγχάνει το έντυπο λογοτεχνικό κείμενο. Παρ' όλα αυτά, οι νέες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται συνεπικουρικά ως παιδαγωγικό μέσο, παρέχοντας δυνατότητες διαθεματικής και διεπιστημονικής προσέγγισης του λογοτεχνικού κειμένου αλλά και πολυμεσικής διδασκαλίας (Delany & Landow, 1994). Ο κυριότερος εκφραστής των σχέσεων της παιδικής λογοτεχνίας με τις νέες τεχνολογίες είναι το διαδίκτυο. Οι διαδικτυακοί

τόποι που σχετίζονται με την παιδική λογοτεχνία έχουν, κυρίως, πληροφοριακό χαρακτήρα, επομένως η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στη διάδοση της βασίζεται περισσότερο στην πληροφόρηση που αυτές προσφέρουν γύρω από το παιδικό βιβλίο (Παπαντωνάκης, 2007). Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας είναι να διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους οι ΤΠΕ μπορούν να αποτελέσουν έναν ουσιαστικό δίαυλο για τη διάδοση της παιδικής λογοτεχνίας, εστιάζοντας στο διαδίκτυο ως κατεξοχήν μέσο έκφρασης, ενημέρωσης, διάδοσης και επικοινωνίας. Ειδικότερα, γίνεται μια απόπειρα χαρτογράφησης των ιστοσελίδων που σχετίζονται με την παιδική λογοτεχνία και που προάγουν το παιδικό βιβλίο στο διαδίκτυο. Η παρούσα έρευνα βασίζεται στη ηλεκτρονική αναζήτηση κυρίως ελληνόγλωσσων ιστοσελίδων, σχετικών με την παιδική λογοτεχνία και το παιδικό βιβλίο, δίνοντας έμφαση στον σχεδιασμό και στο περιεχόμενό τους, μέσω των οποίων δύναται να αναπτυχθεί σταδιακά μια φιλιαναγνωστική στάση στα παιδιά αναγνώστες. Η μέθοδος της έρευνας που εφαρμόστηκε για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων είναι μεικτή, συνδυάζοντας στοιχεία ποιοτικά και ποσοτικά. Με βάση τους ιστότοπους που ερευνηθήκαν, τα ευρήματα που προέκυψαν ανέδειξαν τις ακόλουθες κατηγορίες: 1) ιστοσελίδες συγγραφέων και εικονογράφων, 2) ιστοσελίδες εκδοτικών οίκων, 3) πανεπιστημιακές ιστοσελίδες, 4) ιστοσελίδες ψηφιακών βιβλιοθηκών, 5) ιστοσελίδες διάφορων εθνικών οργανισμών, 6) σχολικές-μαθητικές ιστοσελίδες, 7) ιστοσελίδες για την ελληνική παιδική λογοτεχνία στα ελληνικά και στα αγγλικά, 8) ιστοσελίδες κριτικής παιδικών βιβλίων, 9) ιστοσελίδες παιδικών περιοδικών και εφημερίδων, 10) ιστοσελίδες με λογοτεχνικά περιοδικά και μελέτες για την παιδική λογοτεχνία, 11) παιδικές-εκπαιδευτικές ιστοσελίδες, και 12) ιστοσελίδες με προγράμματα διδασκαλίας της λογοτεχνίας στα οποία εμπλέκονται οι νέες τεχνολογίες. Στα παραπάνω ευρήματα παρατηρήθηκε ότι τα αφηγηματικά λογοτεχνικά κείμενα αποτυπώνονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι τα υπόλοιπα είδη του παιδικού βιβλίου (π.χ. κόμικς, θεατρικά, ποίηση, κ.α.). Ακόμη, προέκυψε μια σημαντική διαφοροποίηση στο προφίλ και τη στόχευση των δημιουργών των παραπάνω ιστοσελίδων. Αξίζει να σημειωθούν στους περιορισμούς της παρούσας έρευνας η διαρκής ρευστότητα και ο αχανής χαρακτήρας του διαδικτύου, παράγοντες που καθιστούν πρακτικά αδύνατη την καταγραφή όλων των σχετικών με το θέμα μας ιστοσελίδων. Για τον λόγο αυτό, επιδιώχθηκε να αποτυπωθεί στον βαθμό του δυνατού μια αντιπροσωπευτική εικόνα και να παρουσιαστούν ως χαρακτηριστικά παραδείγματα για κάθε κατηγορία συγκεκριμένες ιστοσελίδες. Το γενικό συμπέρασμα της μελέτης είναι πως υπάρχει πλέον στο διαδίκτυο πληθώρα ιστοσελίδων που σχετίζονται με το παιδικό βιβλίο και προάγουν τη φιλιαναγνωσία, γεγονός που αποτελεί μια επιβεβαίωση ότι οι ΤΠΕ μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα αποτελεσματικό μέσο για την διάδοση και την προώθηση της Παιδικής Λογοτεχνίας.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική λογοτεχνία, ΤΠΕ, διαδικτυακή έρευνα, παιδικό βιβλίο, φιλιαναγνωσία

Βιβλιογραφία

- Delany, P. & Landow, G. (1994). *Hypermedia and Literary Studies*. The MTT Press.
- Forbes, L. (2004). Using the web-based bookmarks in K-8 setting: Linking the internet to instruction. *The Reading Teacher*, 58(2), 148-153.
- Παπαντωνάκης, Γ. (2007). *Νέες τεχνολογίες και (παιδική) λογοτεχνία: Μια νέα θεώρηση ή ο θάνατος της λογοτεχνίας;* Στο Ε. Π. Αυγερινός, Γ. Κόκκινος, Γ. Παπαντωνάκης & Α. Σοφός (Επιμ.) *Νέες τεχνολογίες και επιστήμες της αγωγής*. Μεταίχμιο.

Αποτυπώσεις ελληνικότητας στη δημόσια ιστορία εκτός Ελλάδας. Μελέτη περίπτωσης

Τσακίρη Χρυσή
chrytsak@nured.auth.gr

Επίβλεψη: Καθηγήτρια Βαμβακίδου Ιφιγένεια
ibambak@nured.auth.gr

Με αφορμή τα 200 επετειακά χρόνια από την επανάσταση του 1821 αναζητήσαμε τις σύγχρονες δημόσιες προσλήψεις της ελληνικότητας εκτός Ελλάδας. Μπορεί η λέξη «ελληνικότητα» να εισάγεται στα 1851 από τον Κωνσταντίνο Πωπ, αλλά για να κατανοήσουμε το πώς προκύπτει ως έννοια ή ιδεολόγημα οδηγούμαστε στην εννοιολογική διάκριση μεταξύ συνείδησης και ταυτότητας. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται ο εντοπισμός και η ανάλυση δημόσιου οπτικού υλικού σε χώρες εκτός Ελλάδας. Φαίνεται ότι η γεωγραφία των άλλων ως τοπικότητες συναντά την εθνική μας Ιστορία. Ο δημόσιος ιστορικός λόγος καταγράφεται ως αποτυπώσεις/αναπαραστάσεις, ως υπαίθρια γλυπτική για τον Καποδίστρια στη Ρωσία, Ελβετία και Σλοβενία, για τον Δημήτριο Υψηλάντη στην πόλη *Ipsilanti* στο Μίσιγκαν της Αμερικής, για τα οδωνύμια του Μ. Μπότσαρη στο Παρίσι και στο Στρασβούργο και του Ν. Δούμπα στη Βιέννη. Η ψηφιακή αναζήτηση και συλλογή του υλικού κατευθύνει την έρευνα και εγείρει ερωτήματα για την πρόσληψη της ελληνικότητας στις χώρες του εξωτερικού. Η δράση των επώνυμων αγωνιστών της ελληνικής επανάστασης του 1821 ως πολιτικών, στρατιωτικών, πλουσίων αστών του εξωτερικού, γηγενών αγωνιστών, φαίνεται ότι επηρέασε και χώρες εκτός Ελλάδας. Άλλοτε από θαυμασμό, όπως στην περίπτωση του Δ. Υψηλάντη στην Αμερική και του Μ. Μπότσαρη στη Γαλλία και άλλοτε ως τιμή, όπως στην περίπτωση του Καποδίστρια στην Ελβετία, η παρουσία των Ελλήνων στο δημόσιο ιστορικό λόγο είναι εμφανής, αναδεικνύοντας την τοπική, αλλά και τη δημόσια ιστορία. Μεθοδολογικά εφαρμόζεται η ιστορική και σημειωτική ανάλυση για να κατανοηθούν τα σημαινόμενα των αναπαραστάσεων της ελληνικότητας. Τα ερωτήματα θέτονται στο ίδιο το ερευνητικό υλικό και αναφέρονται στην τυπολογία της ιστορικής εικόνας/αναπαράστασης και στο είδος του ιστορικού γραμματισμού που παράγεται. Σε ένα πρώτο επίπεδο, έγινε ψηφιακή αναζήτηση του υλικού και στη συνέχεια θα γίνει τεκμηρίωση με βάση τη γεωγραφική σήμανση, αλλά και την πολιτική αναγκαιότητα, η οποία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην απόφαση για την κατασκευή και εγκατάσταση των έργων σε κάθε χώρα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, ακολουθεί βιβλιογραφική αναζήτηση της ζωής και του έργου των επώνυμων ιστορικών προσώπων, αλλά και της σχέσης που μπορεί να είχαν ή όχι με τη χώρα, όπου εντοπίζουμε τη δημόσια παρουσία τους. Έτσι θα οδηγηθούμε στο είδος της ιστορικής εικόνας και στο είδος του δημόσιου ιστορικού λόγου που παράγεται τόσο από τις τοπικές αρχές, όσο και από το βλέμμα πολιτών/ισσών ώστε να απαντηθούν τελικά τα ερωτήματα και οι λόγοι για τους οποίους συναντούμε την παρουσία των Ελλήνων στη δημόσια ιστορία των άλλων χωρών.

Λέξεις-κλειδιά: 1821, ελληνικότητα, δημόσια ιστορία, ιστορικός γραμματισμός, σημειωτική.

Βιβλιογραφία

- Ανδρέου, Α. Π., & Βαμβακίδου, Ι. (2006). *Ο πληθυσμός των αγαλμάτων η περίπτωση της Φλώρινας*. Σταμούλης.
- Βαμβακίδου, Ι., & Σολάκη, Α. (2020). Ηρωικοί θάνατοι και δημόσιες ιστοριογραφικές αφηγήσεις, πολιτισμικές και πολιτικές επιτελέσεις. Στο Ε. Γεωργοπούλο & Ι. Πάγκαλος (Επιμ.), *Μνήμη και αφήγηση* (σ. 293-304). Κυριακίδης.

- Βαμβακίδου, Ι., & Τσακίρη, Χ. (2023). *Δημόσια ιστορία και μνημεία, Γεωργάκης Ολύμπιος (1772-1821) «ετερόχρονες» ταυτότητες*. 1^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα : Οι Βλάχοι της Ελλάδας. Ταυτότητες και ετερότητες στον χώρο και τον χρόνο, 28 Φεβρουαρίου, 2023, Κοζάνη.
- Μπαρτ, Ρ. (2007). *Μυθολογίες μάθημα*. Κέδρος.
- Vamvakidou, I., Solaki, An., & Papoutzis, L. (2019). Exploring the sense of touch through sculpture: the communist monument in Florina. In Ev. Kourdis, M. Papadopoulou & L. Kostopoulou (Eds), *Selected Proceedings from 11th International Conference of the Hellenic Semiotics Society "The Fugue of the Five Senses and the Semiotics of the Shifting Sensorium"* (p.p. 48-59). http://hellenic-semiotics.gr/wp-content/uploads/2019/07/04_The-Fugue-of-the-Five-Senses_Vamvakidou_Solaki_Papoutzis.pdf
- Orfanidis, D., Vamvakidou, I., & Vassiliadis, G. (2017). Public outdoor sculpture and political ideologies in Thessaloniki (1967-1974). *Congress, Macedonian Museum of Contemporary Art, Fine Arts and Architecture in the Years 1967-1974: Institutions and ideologies, cracks and inertia*.

6^η Συνεδρία:
Κοινωνικές Επιστήμες, Εκπαιδευτική Έρευνα – Πολιτική & Εικαστική Αγωγή

Η διερεύνηση της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού στην προσχολική εκπαίδευση: απόψεις των νηπιαγωγών Ρόδου

Οικονόμου Μελομένη
pse20204@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Μαρία Κουρουτσίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια
kouroutsidou@aegean.gr

Η σχολική βία και ο σχολικός εκφοβισμός αποτελούν κοινωνικά φαινόμενα που προβληματίζουν την επιστημονική και την ακαδημαϊκή κοινότητα, και ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την ευρύτερη κοινωνία. Μολονότι, η έρευνα για την σχολική βία και την αδικαιολόγητη επιθετικότητα, είναι περιορισμένη, τα ερευνητικά δεδομένα που έχουν συλλεχθεί, βεβαιώνουν ότι ο εκφοβισμός-αδικαιολόγητη επιθετικότητα, εμφανίζεται με τον ίδιο ρυθμό στο νηπιαγωγείο όπως στο δημοτικό σχολείο. Υπό αυτό το πρίσμα, ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής εκπαίδευσης, για την πρόληψη, εμφάνιση και αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού. Για την για τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος, διεξήχθη μία ποιοτική έρευνα. Η μέθοδος συλλογής δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ημί-δομημένης συνέντευξης. Το δείγμα αποτέλεσαν 12 εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε νηπιαγωγεία της Ρόδου. Τα ευρήματα της έρευνας, παρουσιάζουν την συχνότητα εμφάνισης, τις μορφές, και τις επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού καθώς και ενδείξεις και τους τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν οι νηπιαγωγοί για την εξάλειψη του φαινομένου. Παράλληλα εξετάζεται η συνεργασία σχολείου και οικογένειας για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να συνεισφέρουν στην διερεύνηση των φαινομένων βίας και εκφοβισμού που ξεκινούν ήδη από την πρώιμη παιδική ηλικία.

Λέξεις κλειδιά: Σχολική βία, σχολικός εκφοβισμός, πρόληψη, αντιμετώπιση, οικογένεια

Βιβλιογραφία

- Άντερ, Α. (1974). *Το κοινωνικό ενδιαφέρον*. (Μ. Γραμμένος, Μτφρ.). Μπουκουμάνη.
- McCormac, M. E. (2014). Preventing and responding to bullying: An elementary school's 4-Year. *Journey Professional School Counseling*, 18(1), 1–14. <http://www.jstor.org/stable/profschocoun.18.1.1>
- Κιορόγλου, Α., & Σμυρλίου, Α. Μ. (2019). *Διδακτική θετικών επιστημών και τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση: Διεπιστημονική προσέγγιση* (αδημοσίευτη διπλωματική εργασία). <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/19388>
- Σταματούκου Χ. (2019). *Απόψεις των γονέων για την σχολική βία και τον σχολικό εκφοβισμό στα πλαίσια του νηπιαγωγείου* (αδημοσίευτη διπλωματική εργασία).

Avfile:///C:/Users/%CE%9C%CE%AD%CE%BD%CE%B7/Downloads/96850_%CE%A3%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%BA%CE%BF%CF%85_%CE%A7%CF%81%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B1.pdf

- Χριστακοπούλου Α. Α., & Αλεξανδρόπουλος Γ. (2019). Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τον σχολικό εκφοβισμό και για τον ρόλο του διευθυντή στη διαχείρισή του. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 8(1), 41–62. <https://doi.org/10.12681/hjre.19440>

Απόψεις εκπαιδευτικών για την εκπαιδευτική έρευνα

Κρητικού Ευανθία-Νεκταρία

pse19135@rhodes.aegean.gr

Μαυρογένης Παναγιώτης-Μιχαήλ

pse19164@rhodes.aegean.gr

Επίβλεψη: Καθηγητής **Ανδρεαδάκης Νικόλαος**

nandread@aegean.gr

Η εκπαιδευτική έρευνα είναι ένα από τα πεδία της επιστημονικής έρευνας και ανήκει στον τομέα των κοινωνικών ερευνών. Μέσα από την εκπαιδευτική έρευνα διερευνώνται ζητήματα που σχετίζονται με την λειτουργία και τα αποτελέσματα κάθε σχολικής βαθμίδας, ώστε να επιλύονται εκπαιδευτικά προβλήματα και να αναπτύσσεται η γνώση στο ήδη οργανωμένο σύνολο γνώσεων του εκπαιδευτικού συστήματος. Διάφορες μελέτες τονίζουν τη σημαντικότητα της ενασχόλησης των εκπαιδευτικών με την έρευνα, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα στην εκπαίδευση, εφαρμόζοντας αποτελεσματικές στρατηγικές των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε σχολικό επίπεδο. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών και συγκεκριμένα των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ρόδου, για τη σημασία της εκπαιδευτικής έρευνας στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, το βαθμό αξιοποίησης των ευρημάτων της εκπαιδευτικής έρευνας στην εκπαιδευτική πράξη, το βαθμό εμπιστοσύνης τους στην εκπαιδευτική έρευνα κ.ά. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 25 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας. Αναφορικά με την χρησιμότητα της παρούσας έρευνας, η συντριπτική πλειονότητα των εκπαιδευτικών (μ.ό. 4,36) συμφωνεί αρκετά για την σημαντικότητα της πραγματοποίησης εκπαιδευτικών ερευνών στο χώρο του σχολείου γιατί με αυτόν τον τρόπο μπορεί να βελτιωθεί η διδασκαλία και αρκετοί (μ.ό. 4,08) για την σημαντικότητα της συνεισφοράς των εκπαιδευτικών στη διεξαγωγή μιας εκπαιδευτικής έρευνας. Όσον αφορά την έλλειψη γνώσεων σχετικά με την εκπαιδευτική έρευνα και συγκεκριμένα αν οι εκπαιδευτικοί αδυνατούν να κατανοήσουν πλήρως τα στατιστικά αποτελέσματα των ερευνών, ο μ.ό. 2,20 των εκπαιδευτικών διαφωνούν αρκετά. Τέλος, σε σχέση με την αναξιπιστία της εκπαιδευτικής έρευνας, ο μ.ό. 2,05 των εκπαιδευτικών διαφωνούν αρκετά για την ουσιαστική συναίνεση και δημοσιοποίηση των προσωπικών τους δεδομένων χωρίς να χρειάζεται να ερωτηθούν σχετικά, με το να συμμετέχουν σε μια εκπαιδευτική έρευνα. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης και σε περαιτέρω εκπαιδευτικές έρευνες.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαιδευτική έρευνα, εκπαιδευτικοί, απόψεις εκπαιδευτικών

Βιβλιογραφία

- Κασσωτάκης, Μ. (1999). Το κέντρο εκπαιδευτικής έρευνας: Οι σκοποί της δημιουργίας του, το μέχρι σήμερα έργο του και οι προοπτικές του. Στο Κ. Χάρης- Ν. Πετρουλάκη. & Σ. Νικόδημος (Επιμ.), *Πρακτικά του 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική έρευνα*. Ατραπός.
- Παπαναστασίου, Κ. & Παπαναστασίου, Ε. (2005). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αυτοέκδοση.

Απόψεις εκπαιδευτικών για την υλοποίηση της θεματικής της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα εργαστήρια δεξιοτήτων του δημοτικού

Τσέτσου Μαρία-Ελένη
marialenatsetsou@gmail.com

Επίβλεψη: Κολοκυθά Μαγδαληνή, Επίκουρη Καθηγήτρια
mkolokitha@uth.gr

Στο πλαίσιο του προπτυχιακού κύκλου σπουδών εκπονώ μια έρευνα για το πως υλοποιείται η Εκπαιδευτική Πολιτική σχετικά με την Σεξουαλική Αγωγή στην πραγματικότητα του σχολείου. Το πλαίσιο της εργασίας βασίζεται στο νομοθετικό πλαίσιο για την εισαγωγή της Σεξουαλικής Αγωγής στο σχολικό Ωρολόγιο Πρόγραμμα (Ν. 4692/2020, ΦΕΚ 3791/Β/13 - 8 - 2021), αλλά και στο πως ερμηνεύεται αυτό από τους εκπαιδευτικούς. Επομένως ο σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το αν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν την Εκπαιδευτική Πολιτική για την Σεξουαλική Αγωγή, αλλά και η διερεύνηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν κατά την υλοποίησής της. Τα βασικά ερωτήματα της έρευνας είναι καταρχάς το ποιά είναι η άποψή τους για την προσέγγιση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής για την Σεξουαλική Αγωγή μέσα από τα προγράμματα που προτείνει στην ιστοσελίδα του <http://iep.edu.gr/el/psifiako-apothesis/skill-labs/1658-3-seksoualiki-diapaidagogisi>, αλλά και το πως προσεγγίζουν την διδασκαλία ενός τέτοιου μαθήματός και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε αυτή την προσπάθεια. Θεωρητικά η έρευνα βασίζεται στη διερεύνηση των δυνατοτήτων και περιορισμών των εκπαιδευτικών κατά την πραγμάτωση μιας εκπαιδευτικής πολιτικής, αντλώντας στοιχεία από τη χρήση του Foucault στην ανάλυση της εκπαιδευτικής πολιτικής (Ball, 2021). Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο συλλογής των δεδομένων η ημιδομημένη συνέντευξη. Οι συνεντεύξεις έγιναν σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που διδάσκουν το μάθημα των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων στην Στ' της τάξης. Ενώ σαν τρόπο ανάλυσης των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η θεματική ανάλυση αυτών. Από την μέχρι τώρα από τη θεματική ανάλυση (Τσιώλης, 2014, 2018) των δεδομένων προκύπτουν κάποια σημαντικά αποτελέσματα και συμπεράσματα. Ένα από αυτά είναι ότι θεωρούν ως θετικά βήμα την εισαγωγή της Σεξουαλική Αγωγής στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά εκφράζουν την άποψη ότι οι ίδιοι δεν νιώθουν έτοιμοι να αναλάβουν ένα τέτοιο μάθημα και αναζητούν την βοήθεια κάποιου ειδικού, όπως είναι οι γυναικολόγοι, οι μαίες, και οι ψυχολόγοι. Τέλος η ανασφάλεια προκύπτει από την έλλειψη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού από την πλευρά του Υπουργείου, που τους ωθεί στο να αναζητήσουν δικό τους υλικό, που δεν ξέρουν αν είναι κατάλληλο για να το διδάξουν στην τάξη, αλλά και από την ελλιπή επιμόρφωση που πήραν

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαιδευτική πολιτική, σεξουαλική αγωγή, εργαστήρια δεξιοτήτων, πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Βιβλιογραφία

- Ball, S.J., (2021). *Ο Foucault, η εξουσία και η εκπαίδευση* (Ρ. Βασιλάκη, Μτφρ., Μ. Κολοκυθά, Επιμ.). Gutenberg.
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Κριτική.
- Τσιώλης Γ. (2018) Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στο Γ. Ζαϊμάκης (Επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις κοινωνικές επιστήμες. Θεωρητικές – μεθοδολογικές συμβολές και μελέτες περίπτωσης* (σ. 97-125). Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής έρευνας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Τα αγαπημένα κινούμενα σχέδια των παιδιών προσχολικής ηλικίας ως παιδαγωγικό εργαλείο

Χιονίδου Σουλτάνα
chionidou@nured.auth.gr

Επίβλεψη: Λέτσιου Μαρία Μέλος Ε.ΔΙ.Π.
mletsiou@nured.auth.gr

Η πτυχιακή εργασία με τίτλο «Τα αγαπημένα κινούμενα σχέδια των παιδιών προσχολικής ηλικίας ως παιδαγωγικό εργαλείο», εκπονείται στα πλαίσια του μαθήματος της εικαστικής αγωγής και ερευνά τον ρόλο και τον τρόπο ύπαρξης των κινουμένων σχεδίων στην ζωή των μικρών παιδιών και στο πώς αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παιδαγωγικά εργαλεία. Τα κινούμενα σχέδια είναι μια μορφή οπτικής αφήγησης με σχέδια που χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό σχεδίων, εικόνων, κειμένου και ήχου για να αφηγηθούν μια ιστορία ή να μεταφέρουν ένα μήνυμα. Η χρήση κινουμένων σχεδίων μπορεί να αποτελέσει έναν άτυπο τρόπο διδασκαλίας, ο οποίος μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να εισχωρήσουν στην διαδικασία της μάθησης χωρίς αυτά να αντιδρούν αρνητικά, όπως μπορεί να συμβεί με τις επίσημες μεθόδους διδασκαλίας (Ριζοπούλου, 2017, σ. 41). Χρησιμοποιώντας οι εκπαιδευτικοί κινούμενα σχέδια στην διδασκαλία τους, τους δίνετε η δυνατότητα να παρουσιάσουν πληροφορίες με τρόπο προσιτό στα μικρά παιδιά, αναλύοντας πολύπλοκες έννοιες σε απλές και εύκολα κατανοητές εικόνες. Μπορεί επίσης, η χρήση των κινουμένων σχεδίων να αποτελέσει έναν δυναμικό και ελκυστικό τρόπο για να μάθουν τα παιδιά για διαφορετικούς πολιτισμούς, ιστορικές περιόδους και στυλ τέχνης. Αναφορικά με τα στυλ τέχνης, είναι σημαντικό, κυρίως οι εκπαιδευτικοί προσχολικής ηλικίας να δίνουν την δυνατότητα στα παιδιά να γνωρίζουν διάσημους καλλιτέχνες μέσα από τα έργα τους, να πειραματίζονται με τις τεχνικές που αυτοί χρησιμοποιούν, για να καλλιεργήσουν και αυτά ένα δικό τους καλλιτεχνικό στυλ, αναπτύσσοντας έτσι, την δημιουργικότητα και την φαντασία τους, καθώς τα μικρά παιδιά με αυτό τον τρόπο μαθαίνουν να εκφράζουν τις ιδέες και τα συναισθήματα τους μέσα από την τέχνη (Kaimal, Ray, & Muniz, 2016). Επομένως, μια διδακτική στρατηγική που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ένας εκπαιδευτικός για την διδακτική των στυλ τέχνης είναι η προβολή κινουμένων σχεδίων που παρουσιάζουν διάφορα στυλ τέχνης, όπως για παράδειγμα, ο κυβισμός, η αφηρημένη τέχνη κ.α.. Η ερευνήτρια πραγματοποίησε μια βιβλιογραφική ανασκόπηση, αναφορικά με τις εικαστικές τέχνες και με το κινούμενο σχέδιο. Ακολουθώντας, τις πρακτικές της ποιοτικής έρευνας και τις καλλιτεχνικές ερευνητικές πρακτικές η ερευνήτρια υλοποίησε συνεντεύξεις με παιδιά και νηπιαγωγούς προκειμένου, να απαντήσει στα ερευνητικά της ερωτήματα. Επιπλέον, μέσω των καλλιτεχνικών ερευνητικών πρακτικών η ερευνήτρια παρουσιάζει στοιχεία δημιουργικότητας και διαίσθησης στην έρευνα της προσεγγίζοντας το κοινό της, μέσα από το κινούμενο σχέδιο που δημιούργησε με ψηφιακά εργαλεία (Leavy, 2020).

Λέξεις κλειδιά: Κινούμενο σχέδιο, εικαστική αγωγή, στυλ τέχνης, παιδαγωγικό εργαλείο

Βιβλιογραφία

- Kaimal, G., Ray, K., & Muniz, J. (2016). Reduction of cortisol levels and participants' responses following art making. *Art Therapy*, 74-80.
- Leavy, P. (2020) (Λέτσιου Μ. επιμ.). *Η καλλιτεχνική δημιουργία ως μέθοδος: Έρευνα μέσω της τέχνης*. Gutenberg.
- Ριζοπούλου, Ε. (2017). *Ανάλυση και χρήση παιδικών ταινιών περιβαλλοντικού περιεχομένου στην εκπαίδευση* (Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία). <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18115>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (Σ.Α.Ε.)

UNIVERSITY OF THE AEGEAN SCHOOL OF HUMANITIES (S.H.)

Κόσμοι Μορφές Πράξεις Εμπειρίες
Κατασκευάζοντας το Αεικίνητο

Worlds Forms Acts Experiences
Constructing The Restless

20 ΧΡΟΝΙΑ Σ.Α.Ε. 1997-2017 . 20 YEARS S.H. 1997-2017

E
d
U
t
o
p
i
a

ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ &
ΦΟΙΤΗΤΩΝ
2016-2017

Των Παιδαγωγικών Τμημάτων
Της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών

Σ.Α.Ε.

Παν/μιο Αιγαίου

13 Μαΐου 2017

Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων

Κτίριο Κλεόβουλος

E
d
U
t
o
r
i
a

1ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ &
ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Οργάνωση: ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (Σ.Α.Ε.)
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΓΑΙΟΥ

Συνδιοργάνωση: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων
Κτίριο «Κλεόβουλος»

12-13 Μαΐου 2018

E
d
U
t
o
r
i
a

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ & ΦΟΙΤΗΤΩΝ
2018-2019

Των Παιδαγωγικών Τμημάτων
της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών
Σ.Α.Ε
Παν/μιο Αιγαίου

11 Μαΐου 2019

Αίθουσα Κορνήλιος Καστοριάδης

3ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ &
ΦΟΙΤΗΤΩΝ
ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
2021-2022

Οργάνωση:

Τμήμα Επιστημών της
Προσχολικής Αγωγής & του
Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού
Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

21-22 Μαΐου 2022
Αίθουσα ΚορνήλιοςΚαστοριάδης

E

d

U

t

o

p

i

a

EduTopia

2023